

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ

ЮРЫ ТУРОНАК 🖝 8

http://niva.iig.pl redakcja@niva.iig.pl

№ 1 (2590) Год LI

Беласток, 1 студзеня 2006 г.

Цана 2,00 зл.

Пракуратура ў Седльцах склала акты абвінавачання — абвінавачваюцца таксама ахвяры, у тым ліку хлопец падстрэлены ў Сэрпэліцах і другі — цяжка пабіты бейсбольнай палкай...

гэта ашарашвае — так найбольш далікатна выказваюцца маладыя людзі з Мілейчыч, якіх летам пабілі ў адпачынковым асяродку ў Сэрпэліцах над Бугам. Вядучая справу Пракуратура ў Седльцах склала акты абвінавачання і паставіла абвінавачанні. Абвінавачваюцца таксама ахвяры, у тым ліку хлопец падстрэлены ў Сэрпэліцах і другі — цяжка пабіты бейсбольнай палкай, які ўвесь час праходзіць рэабілітацыю.

Некалькі тыдняў таму шэф сядлецкай пракуратуры Роберт Вянцкевіч інфармаваў "Ніву", што пастаўлены абвінавачанні падазронаму ў справе пабояў жыхару Седльцаў. Нічога, аднак, больш ён не хацеў сказаць. Пан пракурор, аднак, заявіў, што не прымянілі ў адносінах да яго ніякага засцерагальнага сродка. У чацвер, 22 снежня, заявіў ён, што на днях рыхтуецца рашэнне аб накіраванні акта абвінавачання ў суд супраць шасці асобам, таксама супраць жыхароў Седльцаў, якіх мілейчукі абвінавачаюць у нападзе.

У гэтай справе пісалі мы тройчы.

выбраліся былі ў асяродак "Партнёр" у Сэрпэліцах. Як расказваюць, познім вечарам некалькі з іх выйшлі па-за тэрыторыю асяродка, у пошуках дыскатэкі. Калі вярталіся, заатакавалі іх трох рослых мужчын, больш-менш іхняга ўзросту. Пасля зачэпак тыя пачалі іх біць рукамі і бейсбольнымі палкамі. Адзін з бандытаў прыклаў мілейчуку да жывата ружжо. Калі хлопцы сталі ўцякаць, у іх напрамку стралялі. Схаваўшыся ў доміку, паведамілі хуткую дапамогу. Карэта хуткай дапамогі забрала найбольш пацярпелых. Толькі тады адзін з мілейчукоў заўважыў, што ў яго падстрэлены бок. Пасля прыезду на месца паліцыі з Лосіц ахвяры нападу са здзіўленнем убачылі, што разам з паліцыянтамі ў форме з'явілася двух цывільных; у адным з іх адзін з хлопцаў распазнаў бандыта, які прыкладваў яму да жывата ружжо. Як казалі "Ніве" пацярпелыя, у допытах у "Партнёры", зараз пасля інцыдэнту, прымалі ўдзел абодва цывільныя. Што цікавае, лосіцкая паліцыя пачала пошукі гільзаў ад выстрэленых патронаў праз шэсць дзён. Пракуратура ў Седльцах вырашыла адхіліць ад справы паліцыю ў Лосіцах. Падазраваўся ўдзел у інцыдэнце паліцыянта — гэтак меркавалі пацярпелыя. Пракуратура пацвердзіла факт прымянення зброі. Доказам на тое была хоць бы перадрукаваная намі даведка з судова-лекарскага агляду

Справядлівасці хлопцам з Мілейчыч застаецца шукаць хіба толькі ў Бога (мілейчыцкая капліца на старых могілках)

Б'юць нашых

29 ліпеня пару сяброў з Мілейчыч выбраліся былі ў асяродак "Партнёр" у Сэрпэліцах. Як расказваюць, познім вечарам некалькі з іх выйшлі па-за тэрыторыю асяродка, у пощуках дыскатэкі. Калі вярталіся, затакавалі іх трох рослых мужчын, больш-менш іхняга ўзросту. Пасля

Адзін хлопец праходзіць рэабілітацыю

У апошні час трох мілейчукоў, сярод іх двух найбольш пацярпелых, атрымалі павесткі на допыты ў Седльцах у якасці падазроных у злачынстве па 190 артыкуле Крымінальнага кодэкса. Выступіў за гэта адзін з мужчын, якія на іх напалі. У гэтым артыкуле чытаем: "Хто пагражае іншай асобе здзяйсненнем злачынства на яе шкоду альбо на шкоду яе блізкай асобы, і калі тая пагроза выклікае ў тым, якому пагражаюць, абгрунтаваную апаску, што будзе яна выканана, падвяргаецца штрафу, пакаранню абмежа-

ваннем свабоды альбо зняволеннем да 2 гадоў". У час візіту ў пракуратуры аказалася, аднак, што мілейчукам пастаўлены абвінавачанні па 158 артыкуле: "Хто бярэ ўдзел у бойцы або пабоях, у якіх чалавек падвяргаецца непасрэднай небяспецы страты жыцця або паслядоўнас-

ці акрэсленай у 156 арт. пар. 1 альбо 157 арт. пар. 1, падлягае пакаранню абмежаваннем волі да 3 гадоў". У 2 параграфе гэтага артыкула падкрэслена, што калі вынікам бойкі з'яўляецца цяжкое пашкоджанне здароўя чалавека, віноўніку пагражае зняволенне ад месяца да 8 гадоў.

Пракурор Вянцкевіч тлумачыць:

— Пасля аналізу матэрыялаў і допытаў мы сцвердзілі, што гэта не былі пабоі, толькі бойка.

Дадаў таксама, што пракуратура забяспечыла ружжо:

— Мы гэта зрабілі, але сумняваемся ці гэта якраз тое ружжо, якое было прыменена. Здаецца, не тое.

Навошта тады яго забяспечвалі пракурор не патлумачыў.

Самае цікавае, што абвінавачанні пракуратура паставіла, хоць, як прызнаецца пракурор Вянцкевіч, яшчэ не былі дапытаны ўсе ўдзельнікі інцыдэнту.

— Справа ў адным чалавеку з Мілейчыч.

Раіна Стэфанчук

Чарговы падарунак

Віктар Сазонаў

Дык чаго дасягнуў Аляксандр Лукашэнка падобным пераносам выбараў? Вось тут і папаўзлі чуткі, размовы, меркаванні і аналізы. Дыяпазон іх вагаецца ад крайняга да яшчэ крайнейшага. Больш схільныя да палітычных прычын сцвярджаюць, што гэта звязана з датай правядзення парламенцкіх выбараў на Украіне (тыдзень розніцы з беларускімі выбарамі)...

"Турвота" ав мове

Я. Сычэўскі: Уся тая недэмакратычная атмасфера мае непасрэдны некарысны ўплыў на паводзіны беларускай грамадскасці на Беласточчыне ў справах кранаючых нацыянальныя і адукацыйныя пытанні маладога пакалення. [Пытанне: А, можа, перамагаючы баязлівасць, ці не лепш было б дзеячам БГКТ адправіць сваіх дзяцей і ўнукаў на заняткі беларускай мовы, якія вядуцца ў Беластоку і на Беласточчыне? — рэд.]...

Беларускія дні

☞ 5

Аляксей Мароз

17 снежня ў Беларусі адзначаліся 81-я ўгодкі беларускага кіно. У Музеі і асяродку беларускай культуры ў Гайнаўцы, у Беластоку, Бельску-Падляшскім, Нараўцы і Белавежы з 15 па 17 снежня прэзентаваліся беларускія мастацкія і дакументальныя фільмы, узнагароджаныя на фестывалях...

У пачатку вёскі каменны крыж з пачатку мінулага стагоддзя; звыш стогадовы крыж сцеражэ спічкоўскую вуліцу і з другога канца. З вуліцы добра бачацца сляды людской актыўнасці на выпаўшым некалькі гадзін раней снезе; на палове панадворкаў іх не відаць ды і відавочныя кволыя...

Чарговы падарунак

Калісьці спікер беларускага парламента Мікалай Дземянцей, вярнуўшыся з Масквы, сказаў, што ён пры-

вёз адтуль незалежнасць. З тае пары, як кажуць, шмат вады збегла. Але, па-ранейшаму, першая асоба краіны (хоць гэта ўжо не той "славуты" Дземянцей) усё ездзіць па нешта ў Расію і прывозіць адтуль усё новыя падарункі. Вось і зараз, пасля сустрэчы кіраўніка беларускай дзяржавы з Пуціным, там, у Расіі, на чарнаморскім курорце Сочы, перад Новым годам і Калядамі беларускі народ атрымаў чарговы "падарунак" — прэзідэнцкія выбары ў Беларусі адбудуцца 19 сакавіка 2006 года, на чатыры месяцы раней, чым скончацца цяперашнія паўнамоцтвы Аляксандра Рыгоравіча.

Дадзенае рашэнне, якое грымнула як пярун з яснага неба, выклікала шмат спрэчак і меркаванняў. $Hi\partial \mathit{3e}$ не было нават чутна, што Палата прадстаўнікоў збіраецца абмяркоўваць гэтае пытанне, не тое што прымаць рашэнне. А для апазіцыі, якой заставаліся лічаныя дні для фармавання ініцыятыўных груп, гэта быў удар ніжэй пояса. Праўда, апошнія вельмі хутка дайшлі да галавы і ўзяліся за працу з падвоенымі тэмпамі. Дзякуючы дзеянням сённяшняй улады, апазіцыя навучылася імгненна рэагаваць на кожны яе крок. І няма сумненняў, што аб'яднаная кааліцыя "Дзесятка плюс" падасць больш чым дастатковую для рэгістрацыі ініцыятыўнай групы колькасць людзей, якія без сумненняў збяруць патрэбную колькасць подпісаў за Аляксандра Мілінкевіча.

Няма сумненняў і ў тым, што сваю ініцыятыўную групу зможа падаць на рэгістрацыю і новенькі чалавек у беларускай палітыцы Аляксандр Казулін, які прыйшоў у тую палітыку, каб адразу "стаць прэзідэнтам" і, не маючы ні вопыту палітычнай барацьбы, ні трывалай ідэалагічнай базы, пачаў сваю палітычную кар'еру з узначальвання цэлай палітычнай партыі.

Зможа гэта зрабіць і палітык з даўнім палітычным досведам Зянон Пазьняк. Безумоўна, яго ініцыятыўная група была б нашмат большай, каб у людзей была вера, што яго, паводле беларускага заканадаўства, зарэгіструюць як кандыдата на пасаду прэзідэнта. Але і ў яго, і ў іншых прэтэндэнтаў на пасаду кіраўніка краіны ў спісах ініцы-

Калісьці спікер ятыўнай групы будзе не на шмат парускага парла- менш людзей, чым гэта было б, калі б выбары адбыліся ў ліпені.

Дык чаго дасягнуў Аляксандр Лукашэнка падобным пераносам выбараў? Вось тут і папаўзлі чуткі, размовы, меркаванні і аналізы. Дыяпазон іх вагаецца ад крайняга да яшчэ крайнейшага. Больш схільныя да палітычных прычын сцвярджаюць, што гэта звязана з датай правядзення парламенцкіх выбараў на Украіне (тыдзень розніцы з беларускімі выбарамі). Маўляў, увага ўсяго свету і асабліва міжнародных назіральнікаў будзе скіравана да паўднёвага суседа беларусаў. Тыя, хто заангажаваны ў камандах канкрэтных кандыдатаў, звязваюць дату пераносу выбараў з тым фактам, што нібыта рэйтынг Лукашэнкі катастрафічна зніжаецца, а ведамасць і рэйтынг, прыкладам, Мілінкевіча, увесь час расце. І таму, сцвярджаюць яны, аналітыкі сённяшняга прэзідэнта ўсё пералічылі і выбралі найбольш спрыяльны для свайго фаварыта час.

Ёсць і меркаванне, што ўсё гэта — крамлёўскія загады. Пуцін не можа адцягваць час поўнага захопу Беларусі, таму размова ідзе не столькі пра выбары, колькі пра мажлівы ў дадатак рэферэндум пра паглынанне Беларусі Расіяй. І станоўчыя для яго вынікі гэтага рэферэндуму і прэзідэнцкіх выбараў на Беларусі павінны паспрыяць і патрэбнаму для Крамля выніку ўкраінскіх парламенцкіх выбараў, што адбудуцца праз тыдзень пасля беларускіх.

Нават пагаворваюць, што кармічны тэрмін сённяшняга прэзідэнта, адведзены яму зоркамі — 12 гадоў. Пра гэта, нібыта, казалі астролагі яшчэ на пачатку яго кіравання. Таму, маўляў, Лукашэнка і праводзіць выбары, пакуль тыя дванаццаць гадоў не мінулі.

Як бы там не было, а такой цікавасці да палітычных працэсаў на Беларусі ў беларусаў не было ад сярэдзіны 90-х гадоў. Многія кажуць, што на мінулых выбарах іх цікавіла што там у выбарчых скрынках для бюлетэняў. Толькі ўладу тое не цікавіла. Зараз, што там будзе ляжаць і за каго ўжо не цікавіць нікога. Пытанне адно — хто зможа перамагчы і ўзяць уладу?

Зрэшты, на думку многіх, трэба радавацца і цешыцца з таго, што выбары ўвогуле абвешчаны. Маглі б і не абвесціць.

Віктар Сазонаў

Дні беларускай культуры

І зноў я на адкрыцці Дзён беларускай культуры ў Гайнаўцы. Яны адбыліся 17 снежня 2005 года ў Гайнаўскім беларускім музеі. І гэта нам вельмі важнае і проста сімвалічнае, што беларускае культурнае мерапрыемства адбываецца менавіта ў беларускім музеі. Да таго ж прасторна тут, утульна і ў сябе дома.

Выслухаўшы прамоў, пазнаёміўшыся з выстаўкамі і выпіўшы па сімвалічнай чарцы, немнагалікая, на жаль, публіка перайшла на агляд фільмаў. Перад праекцыяй прадстаўнікі беларускай культуры пазнаёмілі прысутных з сітуацыяй сучаснага беларускага кіно і аднесліся да прэзентаваных фільмаў. І таксама на горшай ці лепшай, але беларускай мове. І так павінна быць.

А цяпер наконт паказаных фільмаў, "Свежаніна з салютам" — вясёлая камедыя. У ёй паказаны добрыя і шчырыя беларускія душы, а таксама яшчэ нясмелыя і часамі нават вульгарныя павароты да рэлігійных традыцый.

Па гэтым фільме выразна відаць, якія розніцы існуюць паміж нашымі тутэйшымі і савецкімі беларусамі, бо яны там яшчэ дасюль савецкія. У нас, напрыклад, такую іх свінку так бы спрытна закалолі, што яна нават не ўспела бі квікнуць. І ўжо напэўна не селі б выпіваць, нават п'яніцы, не разабраўшы і не ўпарадкаваўшы мяса.

Яшчэ большая шутка дапушчана ў фільме са шлюбам. Камедыя, канешне, мае права на перабольшванне, але і тут існуюць пэўныя граніцы, якіх пераступаць не можна, бо траціцца пачуццё добрага смаку. Маладыя іхныя быццам і хочуць вянчацца, але хто іх вянчае, як і дзе, іх ужо як бы і не турбуе. І гэта становіцца ўжо сумным, а не смешным. Апрача гэтых недахопаў, ёсць многа і плюсаў у камедыі і аглядаецца яна добра.

А вось тэматыка фільма "Глыбокая плынь" тне не надта падабаецца. Прайшло ўжо шэсцьдзесят год, значыць, цэлае пакаленне, ад заканчэння вайны, а нас усё катуюць і катуюць ёю. Як бы не было важнейшых і больш актуальных спраў ад сумных ваенных успамінаў. На самой жа справе няма чым тут і хваліцца. Не дай Божа такой вайны і такой перамогі...

Калі ж хто не можа абысціся без яе, няхай робіць ваенныя фільмы не

па Шамякіну, а па Васілю Быкаву, бо толькі ў яго творчасці відаць што такое вайна. Пакуль не

1.01.2006 *Hiba* № 1

зразумеюць гэтага беларускія кінематаграфісты, добрых ваенных фільмаў у Беларусі не будзе.

Недахопам беларускіх фільмаў з'яўляецца і тое, што ствараюцца яны
ў асноўным у рускамоўнай версіі і такімі ж паказваюцца ў Беларусі. Невялікую частку дубліруюць на беларускай мове для заграніцы, каб паказаць
як добра маецца там беларуская мова
і культура. Вось і мы атрымалі такую, сардэчна дзякуем за гэта, але беларускамоўнага плаката там ужо не
знайшлося і горда вісіць ён у музеі
з "глубоким течением". Гэтае "течение" заліло ўсю Беларусь — канца
і краю яму не відаць. І, канешне ж, вінаваты ў гэтым самі беларусы...

Я з вялікай пашанай і нават зайздрасцю гляджу на народы, якія вельмі дбайна адносяцца да сваёй нацыянальнай спадчыны. І, бадай, найбольшага атрыбута яе — мовы.

З захапленнем слухаю, напрыклад, як у адной латышскай вёсцы, якая апынулася на тэрыторыі Расіі, людзі рвуцца вывучаць сваю латышскую мову, літаратуру, гісторыю і ім з усіх сіл дапамагае ў гэтым латышская дзяржава. Нават прэзідэнт Пуцін актыўна ўключыўся ў гэтую дапамогу...

Вось татары, лаяльныя грамадзяне суб'екта Расійскай Федэрацыі, актыўна развіваюць сваё нацыянальнае школьніцтва. Нядаўна звярнуліся яны да ўлад Расіі, каб у іх расійскіх пашпартах была таксама ўкладка і на татарскай мове...

Значэнне роднай мовы і роднай культуры для кожнага народа, здавалася б, павінны разумець усе. Разумее гэта нават спамянуты мною ўжо "великорусский" Пуцін. Каб зрабіць прыемнасць татарам, ён сам крыху вывучыў і загаварыў па-татарску на святкаванні іх сталіцы, Казані. І, канешне ж, не магло гэта не падабацца татарам...

Уяўляю сабе і са злой іроніяй думаю: як, слухаючы гэтай прамовы Пуціна, мусілі б чырванець некаторыя загранічныя прэзідэнцкія госці-балваны, каб не былі яны балванамі?!.

Васіль Сакоўскі

Вачыма еўрапейца

Без уявы

Агульнапольскі друк апублікаваў рэйтынг ваяводстваў па ўзроўню інвестыцыйнага развою. Аказалася, Падляшша апынулася на апошнім месцы. Калі жывеш на Падляшшы і назіраеш за дзеян-

нямі паасобных мясцовых улад ды сілай і вынікамі лобі ў розных цэнтрах, няма чаму дзівавацца. Таксама, калі браць пад увагу клімат для інвестараў, хоць бы такія як вызваленне ад аплат ды падаткавыя льготы. Сацыёлагі і эканамісты падкрэсліваюць, што вялікі ўплыў на гэта мае благі стан інфраструктуры, транспартных вузлоў, сярод гэтага, вядома, дарог ці, урэшце, неда-

хоп аэрапорта. Не ўспамінаючы ўжо пра шматгадовы недахоп грошай на Падляшша (як і на іншыя ваяводствы Усходняй сцяны), здзіўляе, што незалежна ад апрацаваных і агучаных стратэгій развою (ваяводскай, павятовых ды гмінных), нічога — як дасюль — не мяняецца. Усё спасылаюцца на надзеі звязаныя з наплывам еўрасаюзных грошай, перш за ўсё, на галоўную стратэгічную мэту — турызм. Пакуль што, усё гэта віртуальнае, хоць тыя надзеі большыя ў сувязі з заявай ЕС аб наплыве ва ўсходнія ваяводствы большых, чым у іншыя рэгіёны Польшчы, грошай у 2007-2013 гадах.

Шмат тут будзе залежаць ад прадстаўнікоў урада ў глыбінцы, значыць, ваяводы і віцэ-ваяводы. Справа тут галоўным чынам у супольным кіраванні ўявай развою рэгіёна і яго сіле пераконвання ды г.зв. мерытарычнай падрыхтоўцы. У гэтым кантэксце, аднак, паявіўся ў апошні час благі сігнал. Вось калектыў экспертаў пры Міністэрстве ўнутраных спраў і адміністрацыі адхіліў кандыда-

туры трох рэкамендаваных Правам і справядлівасцю кандыдатаў на падляшскага ваяводу (віцэ-ваяводу). Стараліся за гэту пасаду вядомыя самаўрадавыя дзеячы ад ПіС: сакратар Беластоцкай гарадской управы Багдан Пашкоўскі, шэф клуба ПіС Гарадской рады Беластока Ян Дабжынскі ды Дарыюш Пянткоўскі, беластоцкі радны. Прайшлі яны псіхалагічныя тэсты, праверку іх вопыту на кіраўнічых пасадах, адукацыі.

— Найважнейшае, што не мелі яны ўявы развою ваяводства, — заявіла пасля размоў Магдалена Брэнэк, член камісіі і старшыня Transparency International. — Адстаючаму Падляшскаму ваяводству неабходны спраўны і дынамічны ваявода.

Рашэнне ў справе ваяводы мае быць вядомым да паловы студзеня. Мабыць, будзе рэкамендаваць яго МУСіА, калі рэгіянальны ПіС не знойдзе адпаведнага кандыдата. Прытым, хвала новаму ўраду, таксама і новаму складу кіраўніцтва МУСіА, што пры назначэнні на пасаду ваяво-

ды (можа, і не толькі?) недастаткова адно партыйнай прыналежнасці ды лаяльнасці. На жаль, не бачу, па-за згаданымі кандыдатамі, такіх моцных і падрыхтаваных індывідуальнасцей у мясцовых структурах кіруючай Польшчай партыі. Двух з іх ужо займае высокія пасады: Кшыштаф Путра — віцэ-маршалак Сената, Кшыштаф Юргель — міністр сельскай гаспадаркі. Дарэчы, тая тройка кандыдатаў была шмат гадоў звязаная з імі.

Вось, у падляшскага ПіС — праблема. Аднак, гэта праблема ўсяго рэгіёна, яго развою, а затым і дабрабыту жыхароў. Для тых, што рыхтуюцца на новыя пасады, хаваючыся выключна за свежапераможнымі партыйнымі мандатамі, прапаную цытату з кнігі беластачанкі (радня ў Нарве і Гайнаўцы), пражываючай у Варшаве, Кацярыны Ляжэнскай: "Нават пасля найбольш жарснай ночы прыходзіць ранак, калі трэба нацягнуць майткі ды заняцца рэштай жыцця".

Мацей Халадоўскі

У44-м спалілі Ласінку

Ласінка ў час апошняй вайны была моцна знішчана. Ад пажару ацалелі толькі некалькі дамоў. Пагарэльцам прыйшлося хутка адбудоўвацца. Бяднейшыя сяляне спачатку вымушаны былі жыць у зямлянках або ў крыху ацепленых пунях. Многія пагарэльцы рашыліся распачынаць новае жыццё ў Савецкім Саюзе. Паколькі ў Ласінцы ліквідацыя цераспалосіцы адбылася ў апошніх месяцах перад вайной, некаторыя сем'і сталі будаваць дамы і гаспадарчыя будынкі на сваіх палях, распаложаных далей ад вёскі.

Былі разгублены

Ліквідацыя цераспалосіцы ў Ласінцы адбылася ў 1939 годзе, але настала вайна і польскія ўлады не паспелі раздаць усім гаспадарам новаадмераных участкаў. Гаспадары былі разгублены і не ведалі якой зямлі трымацца.

— У пачатку вайны адны гаспадары пачалі абрабляць новапрыдзеленую зямлю, а другія вярнуліся араць свае доўгія палоскі. Пры саветах усе гаспадары сеялі збожжа на доўгіх палосках і толькі немцы загадалі гаспадарыць на новаразмеркаваных у час камасацыі палях, кажа Якуб Філіповіч.

Сумнае вызваленне

Першы этап вайны прайшоў у Ласінцы без бурлівых падзей, але вызваленне вёскі з-пад нямецкай акупацыі скончылася для яе жыхароў трагічна.

— Тры дні ішлі змаганні за вызваленне Ласінкі, рэзультатам якіх было амаль стопрацэнтнае спаленне вёскі. У час ваенных дзеянняў загінула трох аднасяльчан, якія не не было немцаў. Застаўся толькі поўцяклі ў лес, — успамінае спадар

Тры разы мянялася ўлада ў Ласінцы ў час яе вызваляння. Жыхары Ласінкі бачылі побач вёскі вялікую колькасць салдат і зброі.

– Можа 500 танкаў было побач Ласінкі і многа салдат. Спачатку савецкія войскі, якія над'ехалі з усходу, хутка занялі сяло. Калі немцы заўважылі, што рускіх салдат у Ласінцы мала, рашыліся адбіць вёску і таму моцна па ёй бамбілі. Пад напорам немцаў рускае войска адступілася ў лес і толькі пасля яго папаўнення і ўзмацнення тэхнікі, нямецкія войскі вымушаны былі ўцякаць у напрамку Тыневіч і Кленік, — інфармуе спадар Філіповіч. Калі немцы паўторна пачалі набліжацца да вёскі, людзі сталі ўцякаць у лес. Тым гаспадарам, якія не ўцяклі з сяла, немцы загадалі капаць акопы вакол вёскі. Я яшчэ загадзя да ваенных дзеянняў выкапаў на сваім полі акоп, у які схаваўся з сям'ёй. У час перастрэлкі ў наш акоп прыбеглі іншыя жыхары вёскі з дзяцьмі. Знайшлі нас там нямецкія салдаты і я думаў, што яны нас пакараюць. Калі загадалі мне капаць глыбокую ямку, я быў перакананы, што мяне тут і расстраляюць. Пасля аказалася, што гэта будзе акоп для немцаў.

У час наступлення савецкіх войск Якуб Філіповіч разам з сямейнікамі перабіраўся ў лес.

— Тады якраз рускія салдаты абстрэльвалі немцаў з "кацюшаў". За-

Дзяўчаты з Ласінкі ў міжваенны перыяд многа працавалі, а ў час святаў любілі спяваць (першая справа Агафія Дзмітрук — мама Анны Беразавец)

які ішоў з намі. Хаця асколкі свісталі побач мяне, то я астаўся жывы. Калі савецкія салдаты сталі выскакваць з-за вербаў, то ў вёсцы ўжо пел і смурод ад згарэўшых у хлявах кароў і свіней. Я чатыры дні амаль нічога не еў. Савецкія салдаты далі нам па місцы гарачага супу, а мама прынесла малако, якога на-

білі дванаццацігадовага хлопчыка, і ў ёй начавалі. У вёсцы ацалела пару дамоў, у тым ліку наша хата, а ў майго будучага мужа ўсё было

> — Мы ў час ваенных дзеянняў сядзелі ў зямлянцы, распаложанай у напрамку Крыўца. Некаторыя людзі хаваліся на могілках. Калі надляталі нямецкія самалёты, раілі нам хавацца пад дрэвы, — кажа Анна Беразавец.

Якуб Філіповіч адбудову пачынаў з нуля

даіла ад кароў у полі, — расказвае мой суразмоўца.

Калі немцы хацелі заняць вёску, моцна яе бамбілі. Ад клуняў загарэліся іншыя будынкі і ўся вёска апынулася ў полымі.

- Мая сям'я ўцякла ў лес і мы там у холадзе і голадзе перачакалі ваенныя дзеянні, — гаворыць Марыя Філіповіч. — Жыхары Ласінкі зрабілі сярод дрэў пуню з яліны

Цяжкая адбудова

— У нас усё згарэла, хата, хлявы і клуня. Бацька памёр перад вайной і я застаўся з мамай і малодшым сямействам. Не было ў нас грошай і вопраткі, а трэба было пачынаць адбудоўвацца. Прадалі мы воз, які я закапаў перад ваеннымі дзеяннямі і за яго купілі мы невялічкую кавальскую майстэрню. Была яна меншай ад гэтай кухні, — спадар Якуб Філіповіч паказвае на пакой, у якім мы сядзім. — Перавезлі мы майстэрню на наша поле за вёскай. Маці абляпіла гэты будынак глінай, зрабілі мы ў ім гліняную печку і ў такіх умовах дзве зімы пражылі. Нават з гэтай хаткі я ад'язджаў вянчацца. Каня застрэлілі немцы, а без яго цяжка было гаспадарыць. Засталіся ў нас дзве каровы, якія ў час баёў стаялі па-за вёскай.

Частка гаспадароў з Ласінкі стала адбудоўвацца на палях прыдзеленых ім за вёскай. Іншыя сем'і парадкавалі панадворкі пасля пажару і пачыналі на іх будаваць хаты і халодныя будынкі.

- Пасля пажару мы збудавалі невялічкую хатку на сваім полі за вёскай. Пасля сталі будаваць большы дом, але спачатку жылі ў кухні, успамінае Анна Беразавец.
- Пасля вяселля з дапамогай цесця і сваякоў побач старэнькай хаткі збудаваў я новы вялікі дом. Хлеў і клуню купіў я ад гаспадара, які выехаў у Расію, — гаворыць спадар Якуб.

Выехалі ў Савецкі Саюз

Пасля вайны прыходзілі ў Ласінку бандыты і забіралі ў гаспадароў харчаванне.

- Калі надыходзіла ноч, то страшна рабілася, бо маглі прыйсці людзі з банды. У нашу хату таксама прыходзілі бандыты і забіралі прадукты. Людзі баяліся і не супраціўляліся ім, - кажа Анна Беразавец.

Хутка пасля вайны паявіліся ў Ласінцы агітатары, якія сталі моцна намаўляць перабірацца на пастаяннае жыхарства ў Савецкі Саюз.

Агітатары моцна заахвочвалі і пераконвалі да выезду ў Расію. Паколькі многа людзей у нас асталося без даху над галавой, ажно 36 сем'яў рашылася выехаць у Савецкі Саюз. Агітатары казалі, што будзе там вельмі добра жыць. Аднак у Расіі і Беларусі цяжка жылося пасля вайны. Выхадцы з нашай вёскі найчасцей траплялі там у калгасы. Абяцалі ім, што на новым месцы атрымаюць свае будынкі. На практыцы толькі некаторых гаспадароў пасялілі ў асобныя дамы. Іншым трэба было будавацца, так як нам, — тлумачыць Якуб Філіповіч.

Разлікі з дзяржавай

Поле па перасяленцах перайшло на дзяржаўную ўласнасць. Бралі яго ў арэнду або куплялі жыхары вёскі. У Ласінцы пасля вайны таксама хацелі арганізаваць калгас, але людзі, нягледзячы на цяжкасці, не схацелі ўступаць у яго.

— Здарыўся выпадак, што наша[,] га гаспадара з-за двух кілаграмаў нерэалізаваных абавязковых паставак збожжа пасадзілі ў турму. Да тых, што не справіліся тэрмінова заплаціць падатак, прыходзілі судовыя выканаўцы і забіралі ў іх маёмасць. Бывала, што і ў мяне не хапала збожжа, каб аддаць на дзяржаўныя патрэбы. Я тады купляў яго на рынку і дакладна разлічваўся, — расказвае спадар Філіповіч. — Пасля я стаў гадаваць свіней і быдла, а ў шасцідзесятых гадах перабраўся ў вёску, дзе паўторна пабудаваўся. Калі мы сядзелі вечарам каля газавых лямпаў, у людзей у вёсцы была электрычнасць. Іх дамы былі асветлены, а з точак можна было многае даведанна.

Аляксей Мароз

Увекавечыць

Прачытаў я артыкул Віктара Буры ў "Ніве" н-р 50 за 2005 г. аб крыжах, якія асталіся сімваламі па затопленых Семяноўскім вадасховішчам беларускіх вёсках. Падумалася мне, што калі б тыя крыжы былі пастаўлены каталіцкімі вернікамі, дык даўно былі б адноўлены і не было б патрэбы пісаць аб іх у газеце. Думаю, што войты Нараўчанскай і Міхалоўскай гмін адновяць тыя крыжы.

Але тут справа не толькі аб крыжах. Трэба берагчы нашу культуру, каб не загінула. На маю думку, варта было б ушанаваць месца, дзе нарадзіўся і правёў маладыя гады Уладзімір Дарашкевіч, пазней — праваслаўны мітрапаліт Варшаўскі і ўсяе Польшчы Васілій. Месца тое гэта, на жаль, адміраючая вёска Цісы, што ў Нарваўскай гміне. Тут цяпер пражывае толькі адна сям'я земляробаў, а на месцы нараджэння мітрапаліта Васілія асталіся толькі разваліны і падмуркі. Не прыязджаюць сюды ні ўнукі, ні праўнукі, каб наведаць месца нараджэння свайго, вельмі паважанага і заслужанага для Праваслаўя продка.

Калі б тут нарадзіўся каталіцкі прымас, на тым месцы напэўна стаяла б капліца, якую наведвалі б паломнікі. Калі прымас Тысячагоддзя Стэфан Вышынскі сядзеў у турме пры камуністычнай уладзе, за яго маліліся вернікі і святары не толькі каталіцкія, але і праваслаўныя. Цяпер у многіх гарадах ёсць помнікі і вуліцы ў яго гонар. Прымас Вышынскі з'яўляецца патронам многіх школ. Калі адышоў у вечны спачын мітрапаліт Варшаўскі і ўсяе Польшчы Васілій, па Ім не засталася аніякая памятка, апрача цэркваў, якія будаваў быўшы бацюшкам на прыходзе.

На маю думку, месца нараджэння мітрапаліта Васілія трэба ўвекавечыць. Трэба зрабіць памятныя здымкі, як яно цяпер выглядае, а потым, канешне, навесці парадак і паставіць праваслаўны крыж з памятным падпісам. Няхай гэты помнік прыпамінае аб мінулым. Звяртаюся з просьбай да царкоўных іерархаў, каб яны выступілі да ўлад горада Беластока з прапановай названня вуліцы ў гонар мітрапаліта Васілія.

Мікалай Лук'янюк

50 гадоў разам

У ЗАГСе ў Белавежы (Гайнаўскі павет) восем пар атрымала медалі "За шматгадовае шлюбнае жыццё", прысвоеныя ім прэзідэнтам РП. Дастойныя юбіляры гэта: Барыс і Ірэна Валкавыцкія, Сяргей і Альжбета Валкавыцкія, Здзіслаў і Міхаліна Пуцкі, Ян і Леакадзія Ендрасы, Мікалай і Анна Філіпчукі, Павел і Ніна Смактуновічы, Міхал і Марыя Врублі ды Аляксандр і Анна Ліцкевічы. Усе яны бралі шлюб у 1955 годзе.

Медалі ўручыла войт Белавежскай гміны Анна Байко. Для ўзнагароджаных пар з мастацкай часткай выступіў мясцовы дзіцячы калектыў "Каляровы аловак" пад кіраўніцтвам Крыстыны Дацкевіч.

(мох)

Турботы аб мове

Ёсць школы з беларускай мовай, у якіх амаль усе або ўсе вучні ходзяць на гэтыя заняткі— напрыклад, Пачатковая школа н-р 3 у Бельску-Падляшскім

У час апошняга, XV З'езда Беларускага грамадска-культурнага таварыства, ягоны старшыня Ян Сычэўскі заявіў, што будуць пачаты хадайніцтвы за здабыццё грошай, м.інш. на стварэнне штатаў у аддзеле арганізацыі ў Гданьску. Наракаў ён на цяжкасці ў пабудове помніка-каплічкі памардаваным праваслаўным, які меў бы быць узведзены ў Беластоку, канчаткова непадалёк Свята-Духаўскай царквы. Пахваліўся 16 мерапрыемствамі, арганізаванымі БГКТ, а дафінансаванымі Міністэрствам унутраных спраў і адміністрацыі. Адзначыў, што ў мінулым тэрміне паўнамоцтваў Галоўнага праўлення (2002-2005) падрыхтаваны былі амаль 300 мерапрыемстваў, у якіх удзельнічала больш за 260 тысяч асоб. Саміх толькі фэстаў (г.зв. лакальных свят беларускай культуры) было больш за 80.

Старшыня Сычэўскі мае старацца, каб у найбліжэйшым годзе МУ-СіА ўзяло пад апеку 17 імпрэз. Агулам міністэрства прызначыла на падтрымку мерапрыемстваў БГКТ у мінулым годзе 465 тыс. зл. (у папярэдніх гадах адпаведна: 460, 441, 431 тыс.), з чаго найбольш прызначалася на Фестываль "Беларуская песня" — за апошнія два гады па 160 тыс. зл., раней 156 тыс. зл. На самадзейнасць за апошнія два гады Таварыства распараджалася сумамі ад 90 да 110 тыс. зл. — Ад пачатку свайго існавання БГКТ вялікую ўвагу адводзіла пашырэнню, асабліва сярод дзяцей і моладзі, навучання беларускай мовы, арганізацыі школьніцтва ў беларускім асяроддзі, — адзначыў старшыня ў справаздачы Галоўнага праўлення за час мінулага тэрміну паўнамоцтваў ГП.

Навучаннем беларускай мовы займаецца ў школах Беласточчыны 44 настаўнікі, сярод якіх 36 з'яўляецца беларускімі філолагамі.

— Вялікай праблемай пры навучанні беларускай мовы з'яўляецца недахоп падручнікаў і дапаможных матэрыялаў на ўсіх узроўнях адукацыі. Да гэтай пары не апрацаваны яшчэ праграмы навучання беларускай мовы для другога ўзроўню адукацыі, праграмы навучання гісторыі і геаграфіі для пачатковых школ, гімназій і ліцэяў.

Ян Сычэўскі адзначыў тут таксама, што няма фінансавых сродкаў на пазаўрочную працу з вучнямі:

— Трывожаць нас працэсы асіміляцыі беларускай грамадскасці, асабліва ў гарадскіх асяродках і амаль поўны недахоп навучання беларускай мовы ў школах горада Беластока ды Беластоцкага, Сакольскага і Сямятыцкага паветаў.

І дадаў:

 Адносіны да беларускай меншасці на Беласточчыне яшчэ больш складаныя, паколькі яны вынікаюць з адносін польскай дзяржавы, палітыкаў і СМІ да Рэспублікі Беларусь і яе прэзідэнта. Уся тая недэмакратычная атмасфера мае непасрэдны некарысны ўплыў на паводзіны беларускай грамадскасці на Беласточчыне ў справах кранаючых нацыянальныя і адукацыйныя пытанні маладога пакалення. [Пытанне: А, можа, перамагаючы баязлівасць, ці не лепш было б дзеячам БГКТ адправіць сваіх дзяцей і ўнукаў на заняткі беларускай мовы, якія вядуцца ў Беластоку і на Беласточчыне? — рэд.].

Незалежна ад прычын, адукацыя — адзін са статутных прыярытэтаў БГКТ — у шмат якіх школах навучанне беларускай мовы з'яўляецца праблемай, незалежна ад таго, што метадыстам у апошнія гады была актыўная дзяячка Таварыства Тамара Русачык. Для прыкладу: беларускую мову ў гімназіі ў Аўгустове на 214 вучняў вывучае толькі 47 (войт Бельскай гміны — дэлегат З'езда), у пачатковай школе ў Чаромсе на 203 вучняў — толькі 23 (войт — дэлегат З'езда), у Дубінах у пачатковай школе на 127 — 66, а ў гімназіі на 111 — 37 вучняў (войт — дэлегат З'езда). Падобна ў Кляшчэлях і ў Нарве. У Беластоку ў Пачатковай школе н-р 4 вучыцца 444 вучні, а на беларускую мову ходзіць іх 59, а ў гімназіі н-р 7 на 477 вучняў — толькі 24. [Дарэчы, якое дачынне да ўзнікнення навучання беларускай мовы ў беластоцкіх школах мае БГКТ? рэд.]. Ёсць, аднак, школы з беларускай мовай, у якіх амаль усе або ўсе вучні ходзяць на гэтыя заняткі. Гэтак ёсць у Пачатковай школе н-р 3 і гімназіі ды ліцэі ў Бельску-Падляшскім, пачатковай школе ў Кленіках, у пачатковай школе і гімназіі ў Чыжах, у пачатковых школах у Ласінцы і Рыбалах.

Нейкую надзею ў дэлегатах з'езда БГКТ выклікаў дэпутат Яўген Чыквін, цяпер старшыня сеймавай Камісіі нацыянальных і этнічных меншасцей. У адпаведнасці з папярэднімі заявамі МУСіА і віцэ-міністра адказнага за справы меншасцей, у бюджэце на 2006 г. гарантуюцца значна большыя сродкі на патрэбы меншасцей чым да гэтай пары, бо 11 млн. злотых.

— У час пасяджэння Камісіі мы не пачулі, на што канкрэтна маюць быць прызначаныя тыя сродкі, — сказаў "Ніве" дэпутат Яўген Чыквін.

Згодна інфармацыям віцэ-міністра Аркадыюша Чартарыскага, тыя грошы маюць быць выкарыстаны на рэалізацыю прапаноў усіх меншасцей, а іх у міністрэства паступіла ажно 390.

Раіна Стэфанчук

Двойчы было сорамна

Дзень беларускай культуры — так называлася мерапрыемства, якое ў Музеі і цэнтры беларускай культуры ў Гайнаўцы 17 снежня сарганізавалі Пасольства і Генконсульства Рэспублікі Беларусь разам з Беларускім грамадска-культурным таварыствам і вышэйзгаданым музеем.

На гэтым вялікім для нас, беларусаў, свяце можна было не толькі сустрэцца з творцамі, паглядзець выстаўкі і фільмы, але і набыць цікавыя кніжкі. Аднак прыкра было глянуць у вочы гасцям з Беларусі з прычыны невялікага зацікаўлення жыхароў горада мерапрыемствам. Напрыклад, кіназала была паўпустая.

Чаму так сталася? Мяркую, што чыноўнікі музея і аддзела БГКТ у Гайнаўцы проста не інфармуюць жыхароў Гайнаўкі і навакольных гмін аб важных у нашым жыцці імпрэзах, якіх у музейным будынку не так ужо і многа. Пасля мерапрыемства я размаўляў з многімі людзьмі, якія сцвярджалі недахоп сувязі Гайнаўскага аддзела БГКТ і некаторых вопытных работнікаў музея з насельніцтвам. Мае суразмоўцы адзначалі яшчэ, што няма зацікаўлення інфармацыйнай працай з боку ўлад горада Гайнаўкі, а таксама штатных працаўнікоў і грамадскіх дзеячаў БГКТ.

У ходзе мерапрыемства Анастасія Майсеня ўручыла фотаальбомы з урачыстасці 80-годдзя Канстанціна Майсені паслу П. Латушку, генконсулу Л. Каравайку і рэдакцыі "Голасу Радзімы". У сваю чаргу пасол П. Латушка наведаў бальніцу, дзе сустрэўся з Канстанцінам Майсенем, які ўжо другі год ляжыць на аддзяленні для працягла хворых. Заснавальніку і будаўніку музея пасол уручыў некалькі кніжак з аўтографамі аўтараў. Візіту пасла былі рады не толькі спадарства Майсені, але і персанал бальніцы – на развітанне беларускі дыпламат упісаўся ў памятную кнігу шпіталя. Вельмі шкада, што следам пасла не пайшлі гайнаўскія ўлады і не наведалі Канстанціна Майсеню. Мне, ніжэйпадпісанаму, вельмі сорамна з-за абыякавасці да чалавека, які беларусам пабудаваў такі скарб — музей, пры якім сёння некаторыя гайнавяне стараюцца пагрэць свае ручкі.

Віктар Бура

Мастацтва ў Гайнаўцы

17 снежня ў Беларусі адзначаліся 81-я ўгодкі беларускага кіно. У Музеі і асяродку беларускай культуры ў Гайнаўцы, у Беластоку, Бельску-Падляшскім, Нараўцы і Белавежы з 15 па 17 снежня прэзентаваліся беларускія мастацкія і дакументальныя фільмы, узнагароджаныя на фестывалях. У гайнаўскім музеі адбылося адкрыццё мастацкай выстаўкі Сяргея Давідовіча-Зосіна. Ён адначасна і аўтар сцэнарыя да фільма "Свежына з салютам", які ўзнік па яго вершаванай паэме. Мерапрыемства, якога галоўным арганізатарам было Пасольства Рэспублікі Беларусь у Варшаве, праходзіла пад дзвюма назвамі — Дні беларускага кіно і Дні беларускай культуры.

Ваенная тэма

ў беларускіх фільмах

Сярод прэзентаваных фільмаў была мастацкая стужка "Глыбокая плынь" па матывах аднайменнага рамана Івана Шамякіна. Фільм, якога прэм'ерны паказ адбыўся ў маі мінулага года, атрымаў у Беларусі добрыя рэцэнзіі і выклікаў вялікае зацікаўленне публікі. У гайнаўскім музеі паказваўся ён двойчы і быў станоўча ўспрыняты белліцэістамі

Гайнавяне спаткаліся з Іванам Паўлавам, рэжысёрам прэзентаваных фільмаў

і дарослай публікай. Моладзь, выхаваная на заходніх баевіках, мела нагоду паглядзець беларускамоўны ваенны фільм. Паказаў ён малавядомыя сённяшнім вучням эпізоды з партызанскай дзейнасці беларускіх атрадаў у час II сусветнай вайны. Старэйшая публіка, якая памятае рускія партызанскія фільмы, шукала ў стужцы беларускіх нацыянальных адметнасцей і, думаю, што ў нейкай ступені знайшла. Аднак пасля прэзентацыі ў Гайнаўцы мастацкага фільма "Анастасія Слуцкая" адчувалася патрэбу паглядзець на гістарычныя падзеі з даўнейшых часоў, але новыя мастацкія гістарычныя фільмы ў Беларусі не з'явіліся.

У асноўным

рускамоўныя фільмы

— Каб мог узнікнуць мастацкі гістарычны фільм патрэбны вялікі бюджэт, а зараз можна разлічваць у асноўным на дзяржаўныя сродкі і цяжка знайсці спонсараў, — тлумачыў Алег Скарына з Міністэрства культуры РБ, адказны за дзейнасць кіно. Паінфармаваў ён, што за апошні год узнікла ў Беларусі каля ста новых мастацкіх, дакументальных і мультыплікацыйных стужак. У 2005 годзе на міжнародных конкурсах і фестывалях беларускія фільмы здабылі 39 прызоў. У сувязі з 60 гадаві-

Сяргей Давідовіч-Зосін расказваў пра сваю творчасць сабраным на выстаўцы (злева настаўніца беларускай мовы Іаланта Грыгарук)

най перамогі над фашыстамі апошнім часам у беларускіх фільмах прабівалася тэма Вялікай Айчыннай вайны. Другім ваенным фільмам, прывезеным на Беласточчыну, была дакументальная стужка "Палітра памяці" пра ваенныя дзеянні.

Гайнаўская публіка мела нагоду сустрэцца з рэжысёрам фільма "Глыбокая плынь" Іванам Паўлавам, які з'яўляецца заадно рэжысёрам стужкі "Свежына з салютам". У партызанскім фільме выступілі ў асноўным маладыя беларускія акцёры, што з'яўляецца новай станоўчай з'явай у беларускім кіно. Дагэтуль часта здаралася, што ў беларускіх фільмах галоўныя ролі ігралі акцёры з Расіі, каб кінакарціны лепш распаўсюджваліся на тэрыторыі суседняй рэспублікі.

— Нашы мастацкія фільмы ў асноўным рускамоўныя, але робяцца для іх беларускамоўныя копіі. Фільмы павінны часткова запрацаваць на свой бюджэт і таму ствараюцца яны не толькі з думкай пра беларускага гледача, але таксама пад публіку Расіі і іншых краін, дзе вядомая руская мова, — тлумачыў Алег Скарына. — Аднак частка фільмаў адразу ствараецца на беларускай мове, напрыклад, абрадавыя карціны.

— Я спадзяюся, што ў 2006 годзе будуць прызначаны сродкі на фільм "Рыбалка з салютам", які будзе працягам стужкі "Свежына з салютам", — паінфармаваў Сяргей Давідовіч-Зосін, які напісаў ужо сцэнарый да новага фільма.

Госці з Беларусі заявілі, што пакінуць у гайнаўскім музеі іншыя беларускамоўныя фільмы, якія можна будзе прэзентаваць у будучым.

Сур'ёзныя тэмы

паказаны з гумарам

У час адкрыцця выстаўкі алейных карцін беларускага мастака і пісьменніка Сяргея Давідовіча-Зосіна, якое адбылося 17 снежня ў гайнаўскім музеі, прысутны былі пасол Беларусі Павел Латушка, беларускія дыпламаты з Варшавы і Беластока, кіраўнікі мясцовых самаўрадаў, настаўнікі беларускай мовы і пастаянныя наведвальнікі беларускіх культурных мерапрыемстваў. Заўважыў

я, што сабраныя па-рознаму глядзелі на мастацкія працы беларускага жывапісца. Некаторыя гледачы даслоўна ўспрымалі партрэты жыхароў вёсак намаляваныя ў розных гумарыстычных абставінах. Іншыя шукалі ўскосных значэнняў на прэзентаваных карцінах. Гайнаўскі стараста Уладзімір Пятрочук раіў заахвоціць чыноўнікаў наведаць выстаўку, каб перад алейнымі працамі адпачылі ад штодзённай работы.

— Мастацтва не можа быць прамым і таму ў маіх карцінах трэба шукаць алегарычнасці. Хаця ў маіх працах прысутны гумар, захаваная і іх любоў да бліжняга чалавека, любоў да жыцця, — заявіў аўтар карцін Сяргей Давідовіч-Зосін. — Ёсць у мяне таксама серыя рэлігійна-філасофскіх карцін, якія закранаюць пытанні: хто мы, адкуль выводзімся і чаму знаходзімся на Зямлі?

Прэзентаваныя ў музеі карціны, так як амаль усе работы беларускага мастака, выкананы алейнымі фарбамі. Побач прац з сялянскімі матывамі знаходзяцца карціны з чарнобыльскай серыі, якую мастак рыхтуе на 20 угодкі аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Празмерныя адмоўныя паслядоўнасці гэтага здарэння засталіся ў Беларусі па сённяшні дзень.

— Работы, якія прэзентуе беларускі жывапісец, вельмі рэдка сустракаюцца ў мастацтве. Выкананы яны ў добрай рэалістычнай тэхніцы і з захаваннем спакойных колераў. Захаваны ў карцінах гумар з'яўляецца баладай нашага жыцця. Ён адметна розніцца ад сатырычнага гумару, які можна паказаць на эскізах, — сказаў гайнаўскі мастак Віктар Кабац. — Хаця большасць герояў на карцінах складаюць старэйшыя людзі, яны захоўваюць радасць жыцця.

— Пабываўшы на выстаўцы я псіхічна адпачыў. Сцэны на карцінах паказаны з гумарам, адэкватны таксама да жыцця беларусаў Беласточчыны, — заявіў былы настаўнік гайнаўскага белліцэя Аляксей Харкевіч.

Аляксей Мароз

PS. 18 снежня ў гайнаўскім музеі адкрылася выстаўка мастацкіх прац непрафесійных творцаў Гайнаўшчыны, арганізаваная Гайнаўскім домам культуры.

Бельскі павет

29 верасня Рада павета ў Бельску-Падляшскім прыняла пастанову пра далучэнне да супрацоўніцтва ў рамках праекта "Укараненне транснацыянальнага цэнтра якасці дзеля выпрабавання добрых досведаў у рамках еўрапейскай сістэмы прафесіянальнай адукацыі". Мае гэта прычыніцца да развіцця Бельскага павета і даць трывалыя дамоўныя падставы для шматграннага міжнароднага супрацоўніцтва.

У жніўні 2005 года Бюро прымянення еўрапраектаў і мясцовага развіцця Павятовага староства ў Бельску-Падляшскім наладзіла кантакт з італьянскай правінцыяй Спецыя, на ўсходзе Лігурыі, вядучым партнёрам згаданага праекта ў рамках праграмы Леанарда да Вінчы. Гэты праект прадбачвае стварэнне на тэтыторыі Бельскага павета Мясцовага цэнтра якасці, гуртуючага адукацыйныя суб'екты (сярэднія і вышэйшыя школы), павятовыя ўлады і згуртаванне прадпрымальнікаў. Гэты цэнтр мае ладзіць супрацоўніцтва названых суб'ектаў дзеля вызначэння патрэб прадпрымальнікаў адносна прафесіянальнай адукацыі працаўнікоў, што дазволіць адукацыйным установам прымеркаваць свае прапановы да патрэб мясцовага рынку працы, а гэта ў будучыні мае скараціць беспрацоўе сярод маладых людзей, якія атрымаюць патрэбную для працаўладкавання адукацыю. Паралельна мае адбывацца абмен інфармацыяй і вопытам паміж партнёрскімі цэнтрамі якасці з іншых краін у рамках транснацыянальнага цэнтра.

Цалкавітая вартасць праекта складае паўмільёна еўра, з чаго Бельскі павет мае пакарыстацца звыш сарака дзвюма тысячамі. Агульнае суфінансаванне ад праграмы Леанарда да Вінчы складзе 375 тысяч еўра, а ўклад уласных сродкаў павета (падтрымка персаналу і інфраструктура) складзе за дзесяць з паловай тысяч еўра. Праект мае быць рэалізаваны на працягу 24 месяцаў у 2006-2008 гг.

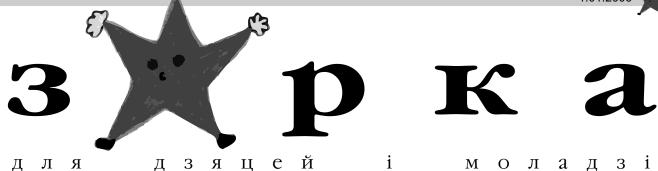
Міхал Мінцэвіч

Акцыя ў Познані

У Познані 16 снежня акцыю ладзілі сумесна Беларускі культурна-асветніцкі цэнтр, Маладыя дэмакраты, Незалежнае студэнцкае задзіночанне (НЗС) і Звяз на карысць дэмакратыі ў Беларусі (ЗДБ). Сябры гэтых арганізацый сабраліся ў чарговы раз на пляцы імя Адама Міцкевіча. Удзельнікі запалілі знічы і трымалі партрэты зніклых апанентаў улады. Пасля заканчэння акцыі са знічоў было ўкладзенае сэрца — сэрца надзеі для свабоднай Беларусі. У рамках дня "Карысных учынкаў для дэмакратычнай Беларусі", які ў дадатку да дня салідарнасці запрапанаваў праводзіць Беларускі Цэнтр у Познані, абвешчана пра пачатак працы над выданнем беларускага перакладу "Уіні-Пуха" Алана Аляксандра Мілна. Прэзентацыя плануецца вясною.

нуецца вясною. Віталь Воранаў

Аляксей Пысін

Пісьмо птушак

Лёг сняжок пушысты, Белы, як папера, А на снезе птушкі У каляровым пер'і. Снегіры, сініцы, Галкі-забіякі На паперы гэтай Пакідаюць знакі, Цэлую гадзіну Дзеці прастаялі, Што гэта за знакі — I не адгадалі. Падышоў дзядуля, Aкуляры — y рукі: — Зараз адгадаем, Дарагія ўнукі. Гэта ж пішуць птушкі: У іх няма кармушкі, Просяць хоць бы трошкі Зерняў, хлебных крошак.

Аб прыгажуні Зіме ў ледзяной карэце

На далёкай поўначы жыла-была прыгажуня Зіма. Быў у яе ледзяны палац, празрысты і халодны, нібыта са шкла. Дапамагалі ёй гаспадарыць Завіруха і Мяцеліца.

Паклікала аднойчы Зіма сваіх слуг і загадала:

карэце на поўдзень.

Падзьмула Мяцеліца, усхадзілася Завіруха, і паляцела ледзяная карэта ў свет. Там, дзе пралятала Зіма, кружыліся белыя сняжынкі.

і пайшла глядзець, што дзе адбываецца. А тут насустрач — Павіталіся ды кажуць:

— Даўно мы чакалі цябе, ад спякоты пакутавалі. Зрабі так, каб стала сцюдзёна-сцюдзёна, каб усё жывое пазамярзала. Стане тады тут ціха і прыгожа, бо ўсё будзе, як з ільду адліта. Глядзіш, лягчэй будзе ўпаляваць Адвязіце мяне ў ледзяной зай… — і змоўклі, пераглянуўшыся між сабою.

> Паслухала Зіма, узялася за сваё чарадзейства.

Жылі ў гэтым жа лесе заяц Касое Вока ды ягоная суседка вавёрка Руплівіца. Шмат было Трапіла ўрэшце Зіма ў лес ў іх сяброў: вожык Калючык, мядзведзь Таптыга, дзяцел Стукатун, барсук Борка... Калючык спадар Воўк і спадарыня Ліса. і Таптыга ні разу ў жыцці не бачылі Зімы, бо заўсёды ўвосень

надоўга клаліся спаць. А перад гэтым прасілі сяброў, каб тыя запаміналі ўсё і падрабязна расказвалі вясною.

Хадзіла Зіма па лесе, сыпала белым снегам на дрэвы, кусты, паляны... А Завіруха і Мяцеліца дапамагалі ёй. Пад вечар стомленая Зіма прысела каля елкі адпачыць. І заўважыла там Касое Вока. Зайка спрабаваў сагрэць замерзлыя лапкі. Паглядзеў ён на Зіму і запытаўся:

- Чаму ты такая халодная? Усе мае сябры замярзаюць, бо не чакалі такой сцюжы.
- рыня Ліса папрасілі аб гэтым. Яны казалі, што так будзе пры-

гажэй, — адказала Зіма. — А што, вам вельмі холадна?

- Вой-вой! Вельмі холадна! І страшна: можна ў Воўчыя ці Лісіныя лапы трапіць!
- Не бойцеся, лагодна сыпнула снегам Зіма на вушасціка. — Не думайце, што я такая ўжо благая...

Прагнала Зіма з цудоўнага лесу Воўка і Лісу. А маразы сталі не такія лютыя. Прыемна стала ў лесе і прыгожа. Сняжок цешыў вока пералівам розных колераў і адценняў. Цуд дый толькі!

А вясною будзе што расказаць — Мяне спадар Воўк і спада- Калючыку і Таптыгу. Зімою ж адбываліся такія дзівосы!

Арцём Дзям'янаў, г. Полацк

Гражынка і Грак

-7-

Грак перажываў: будзе ў хаце ёлка. Сапраўдная. Першай не памятаў — тата прынёс з гарышча штучны стракач, паначаплялі былі на яго каляровых шарыкаў ды банцікаў — ёлка была сучасная, як у модных часопісах. Гэта была маміна выдумка, каб не марнаваць жывых елачак. Жывая елачка адразу пасля Каляд памрэ, высахне і ніколі не стане вялікай ялінай у лесе. Ды ў горадзе паявіліся елкі ў гаршках, з карэннем, якія

можна, адсвяткаваўшы, пасадзіць у агародзе, і будуць яны расці на славу. Тата прывёз не вельмі вялікую елку з Беластока — прадавалі іх пад цэнтральным магазінам, разам са ссечанымі дрэўцамі, сярод якіх трапляліся і такія — аж пад столь. А жывая елачка была меншая чым рост Гражынкі.

— Дык апранаць яе лёгка будзе, — суцешыў Грак Гражынку. — І зноў тыя банцікі ды шарыкі? А хоць цукеркі павесіце?.. І пернічкі...

Бабуля пакараскалася на гарышча і знесла адтуль вялікую кужэльную торбу, больш — мяшок. Мяшок быў сапраўды вялікі, але, відаць, лёгкі — бабуля не стамілася. Ціхенька паставіла ношу на падлогу.

— Тут цацкі на тваю ёлачку, — паведаміла з усмешкай Гражынку.

Грак узяўся развязваць дзюбай тугую завязку, памагаючы лапкамі. У мяшку штосьці хрумсцела, шалясцела, пазвоньвала...

— Ці ўсё гэта змесціцца на такую ёлачку?

Прыйшлося памагаць бабулі — Грак спутаў быў вяроўку ў гордзіеў вузел.

У мяшку былі папяровыя ланцужкі, саламяныя лялькі ды павукі, многа, многа старэнькіх шкляных шарыкаў, Дзедаў Марозаў ды анёлкаў. Не такіх бліскичых ды вялікіх як сучасныя, ды якіх адмысловых! З цьмянага шкла, са штучным сняжком, паліваных у кропкі як мухаморыкі, з дзірачкамі-зоркамі ў таямнічае шклянае нутро... Грак першы кінийся вешаць гэтыя цуды на галінкі.

- А адкуль жа гэта ўсё? пляснула рукамі Гражынка. — Лазіла я па гарышчы столькі гадоў, а не заўважыла мяшка. Чаму мы гэта раней на ёлку не вешалі?
- А ўсяму гэтаму ўжо паўстагоддзя! — паківала галавой бабуля. — Неяк я саромелася... Старызна такая...

Міра ЛУКША

Nº 1 [01-01-2006]

Тры Паўліны і Паўл

Пасля экзамену па фартэпіяна Паўліна Ц. рашыла пешшу вярнуцца дамоў. Яна павярнула ў палацавы парк і доўга шпацыравала сярод алеяў. Па дрэвах скакалі рыжахвостыя вавёркі. Усюды шпацыравалі закаханыя парачкі.

— Ці сапраўды я кахаю Паўла? — думала гімназістка.

На хвалі сумненняў навёў яе сённяшні поспех. Экзамен па фартэпіяна перайшоў яе спадзяванні. Яшчэ зрання ахінуў яе цудоўны кайф, які зглушыў хваляванне і адкрыў на вастрыню гукаў. Пасля, калі яна села перад камісіяй, здавалася, што пальчыкі самі танцуюць па клавішах. Дзеялася тое, пра што мараць усе выканаўцы. У пэўны момант здавалася ёй, што іграе не яна, а сам маэстра, яе настаўнік.

Сапраўды, пасля экзамену, калі яна выйшла на калідор, за ёй паспящаў прафесар Ян Магора. Ён павіншаваў Паўліну і неяк сардэчна ёй усміхнуўся.

— Будуць з цябе людзі! — сказаў ёй.

І гэта, вядома, не канец шчасцю. Калі Паўліна Ц. стаяла ў вянку аднагодкаў, да яе падышоў сам Захар Тон, нядаўні лаўрэат конкурсу імя Фрыдэрыка Шапэна.

— Я чуў як ты сёння іграла, усміхнуўся Захар, — мне падабаецца твая ігра!

А трэба ведаць, што яшчэ ўчора Паўліна нават не марыла пра размову з Тонам. Таму ўсё, што зараз дзеялася, здавалася ёй цудоўным сном. Мала таго, Захар даў ёй канкрэтную прапанову:

- Я шукаю партнёра для другога піяніна, — гаварыў ён з сімпатыяй, — можа ты схацела б са мной сустрэцца?
- Я-я... запыкалася Паўліна Ц. Яна адчула, што ў яе жываце зляцелі матылькі і кружыцца ў галаве. Аднак, як моцная інтэлектуалка, хутка пазбірала свае эмоцыі:
- Ну, добра, адказала яна, хоць яшчэ не верыла ў пачутае.

I зараз, калі яна ішла паркам, ёй думалася пра сябе і Паўла. А раптам ён сустракаецца з ёй адно з-за яе поспехаў у навуцы. "Ды і чаму, — хвалявалася гімназістка, — ніколі не распытае пра экзамен па фартэпіяна?"

(працяг будзе)

АРАБІНКА

Вершы Віктара Шведа

Калядныя пажаданні

Настаўнік кажа: — Дарагія, Вам пажаданні Калядныя. Каб вы вярнуліся назад Разумнейшымі нашмат.

А ўсе дзеці нечакана Пажадалі свайму пану Таго, што дзецям зычыў ён На некалькі Калядных дзён.

Райскае дрэва Адама і Евы Настаўнік Божага закону На ўроку запытаў Івону: Скажы, як доўга Адам з Евай Жылі ў раю пад райскім дрэвам?

–- Нядоўга ім у раю жылося — Першая была там восень,

I яблыкі якраз даспелі — Пакаштаваць іх захацелі.

У зубнога лекара Лекар прыкмеціў: — Мой любы, Маеш прыгожыя зубы.

Адказ пачуў ад Адама: — Дык гэта па маёй маме.

Сярэдняя ацэнка на пасведчан-

У жыцці хачу стаць, чаму —

У сяброў цаню — шчырасць,

Не люблю — дурнот, грубасці,

Па-беларуску размаўляю —

Мой любімы гурт — я не слу-

Каля свайго дому пасаджу — яб-

Мая мянушка — "Дыега".

Лекар яшчэ разок глянуў — Пытанне задаў нечакана: — Ці па матулі Наталлі Зубы якраз пасавалі?

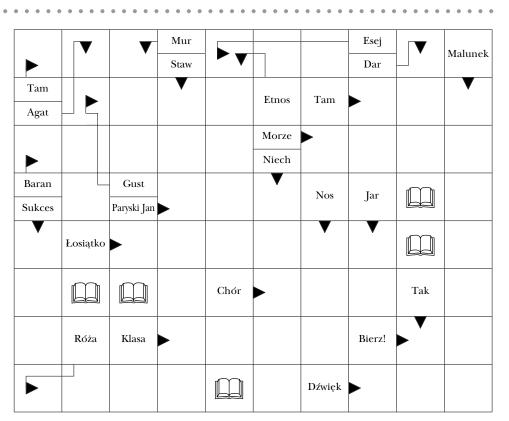
Польскабеларуская крыжаванка № 1

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў "Зорку". Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку № 49: Бурак, Ас, уздым, бор, самавар, макарона, ларок, нос, палата. Бэз, сала, вакал, ар, мара, чарот, вакно, збан, адораны, сыр, лось.

Узнагароду — кампакт-дыск з беларускай рок-музыкай "Вольныя танцы" — выйграла Паўліна Лук'янюк з Нарвы.

Віншуем!

На памежжы прасілі кніганошаў перакласці з беларускай назвы кнігаў, якія забралі на экспертызу. "Відаць, рэжым баіцца нашых кнігаў. Нас гэта пераконвае, што наша праца патрэбная", — напісаў мне ў электронным лісце В. Харужы…

Арарат беларускіх гісторыкаў

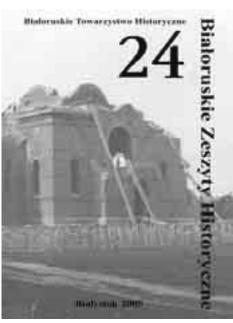
(заканчэнне; пачатак у папярэднім н-ры)

Крамола на мяжы

На жаль, не ўдалося пагаварыць з Ірэнай Матус і Ленай Глагоўскай. Першая мела сямейныя праблемы, другая прыхварэла і не прыехала на лекцыі з Гданьска ў Беласток. Л. Глагоўская так і жыве між двума гарадамі. Асноўнае месца пражывання — горад на Балтыцы, галоўнае месца працы — Беласток, куды прыязджае на два-тры дні кожны другі тыдзень месяца.

Затое ўдалося мне пагутарыць з ейным калегам Вячаславам Харужым, сябрам БГТ ды чальцом рэдакцыі штомесячніка "Сzasopis". Веслаў выкладае гісторыю ў ліцэі, а даследаваннямі і выданнем кнігаў займаецца ў вольны час. У рамках працы ў ліцэі разам з навучэнцамі бярэ ўдзел у міжнародным конкурсе "Блізкая гісторыя". Відаць, Веслаў — добры педагог. Інакш як тады патлумачыць, што ягоныя выхаванцы пастаянна бяруць другое месца ў досыць складаным масавым конкурсе?

Л. Глагоўская і В. Харужы працуюць разам, выпускаючы і рэдагуючы кнігі. Наступны праект — выданне ліставання беларускага дзея-

ча, ураджэнца Браслаўшчыны Мар'яна Пецюкевіча. Актывіст нацыянальнага руху ў Заходняй Беларусі, дырэктар музея імя І. Луцкевіча, у 1949 г. быў арыштаваны саветамі і асуджаны на 25 гадоў. "Кара за службу народу" — так назваў Пецюкевіч мемуары, што выйшлі чатыры гады таму ў выдавецтве БГТ. "Ліставанне" мусіць стаць 28-й кнігай БГТ, што выдаюцца ад 1994 г. Дарэчы, найбольш актыўна манаграфіі друкаваліся ў 1990-х, калі выйшла 18 кніг.

Між іншым, праз некалькі дзён па маім вяртанні ў Беларусь, у трох беларусаў, што кіраваліся ў Мінск, канфіскавалі кнігі БГТ — "Наш радавод. Палякі і беларусы: дыялог культур", "Успаміны" Анелі і Веранікі Катковіч, М. Пецюкевіча, нарысы Сакрата Яновіча. Падстава — невядомая. На памежжы нават прасілі кніганошаў перакласці з беларускай назвы кнігаў, якія забралі на экспертызу. "Відаць, рэжым баіцца нашых кнігаў. Нас гэта пераконвае, што наша праца патрэбная", — напісаў мне ў электронным лісце В. Харужы.

Юры Туронак — сеніёр беларускіх гісторыкаў (кожны калісьці прайшоў ягоную школу)

Праўда пра СБМ

Расказ пра беларускіх гісторыкаў Польшчы быў бы няпоўным без аповеду пра доктара Юрыя Туронка. Напісаная ў 1990 г. і выдадзеная папольску, а ў 1993 г. па-беларуску ягоная "Беларусь пад нямецкай акупацыяй" да гэтага часу трымаецца ў спісе беларускіх бестселераў. І калі эпізадычна з'яўляецца на кніжных развалах у Мінску, прадаецца за шалёныя грошы.

Сумна, але навукоўцы ў метраполіі нічога за гады незалежнасці не стварылі не тое, што вартага, а падобнага на кнігу Ю. Туронка. Відаць, наспеў час перавыдаць кнігу,

пагатоў Юрый Браніслававіч сам зазначае, што некаторыя раздзелы перапрацаваў бы — з'явіліся новыя факты, некаторыя рэчы састарэлі.

Аднак сёння ён сканцэнтраваўся на іншым — канчае працу над кнігай пра Саюз беларускай моладзі (1943-1945). Манаграфія будзе распавядаць пра дзейнасць арганізацыі як у Беларусі, так і Нямеччыне.

Юрый Браніслававіч кажа, што кніга можа не спадабацца і тым, хто цягам некалькіх дзесяцігоддзяў бэсціў СБМ, і тым, хто яго ўсхваляў. Гэта будзе аб'ектыўная ацэнка таго, чым быў для гісторыі і кожнага яго ўдзельніка СБМ. Удзел у арганізацыі моцна паўплываў на далейшы

лёс ягоных сябраў. Адным за сяброўства ў СБМ давалі 10 год турмы, іншыя нават на эміграцыі баяліся прызнацца, што былі ўдзельнікамі Саюза. Трэція атрымалі ў СБМ моцны зарад беларушчыны і спрычыніліся да заснавання безлічы беларускіх суполак у Вольным свеце.

У незалежнай Беларусі ўжо чакаюць кнігі. У сучаснай — яе чакае шквал крытыкі афіцыйных гісторыкаў, бо манаграфія пойдзе ў разрэз з "генеральнай лініяй партыі". Маўляў, як можна такое выдаваць? Але факт ёсць фактам. Кніга Ю. Туронка здольная пахаваць сотні кнігаўміфаў пра рэспубліку-партызанку. Так было і з "Беларуссю пад нямецкай акупацыяй". Багата крытыкі, але ніхто не здолеў напісаць рэцэнзіі, дзе б раскрытыкаваў аўтара. Не было чым пярэчыць.

Далёка наперадзе нас

Пры канцы 1990-х гадоў Беласток падаваўся для нас — жыхароў метраполіі — беларускім гістарычным П'емонтам, а працы тамтэйшых гісторыкаў-беларусаў былі перадавой гістарычнай думкай. Артыкулы ў "Беларускіх гістарычных сшытках" служылі ўзорам: вось так пішуць на-

Вячаслаў Харужы і Гражына Харытанюк— этнаграфічная экзальтаванасць

вуку не абцяжараныя ідэалагічнай задухай мясцовыя гісторыкі.

Калегі з Мінска, Гродна, Брэста ехалі ў цэнтр Падляшскага ваяводства на канферэнцыі і для таго, каб адчуць, што гэта такое — займацца гісторыяй не на заказ. Некаторых немагчыма было пазнаць. Падчас дакладаў яны казалі такія рэчы пра БССР, акупацыю Заходняй Беларусі ў 1939 г. і перыяд нямецкай акупацыі, што на аналагічных канферэнцыях у Мінску казалася цішком, у курылцы.

Здавалася, ну нічога, вось мы — маладзейшыя — аперымся, станем на ногі і пакажам, што можам пісаць не горай. Не сталі. Толькі ідэалагічнай задухі за апошнія гады яшчэ пабольшала. Дый колькі ў нас, у Беларусі, было таго гістарычнага рэнесансу?

Беларускі "Беласток" жыве ў незалежнасці ад 1990 г. Таму тут і сапраўды дыхаецца вальней. Гэта Арарат беларускіх (метрапольных) гісторыкаў. Ён знаходзіцца за мяжой, хоць і бачны з любога беларускага універсітэта. Але гэта наш Арарат.

Алег Гардзієнка (Мінск)

ша праца патрэбная", — напісаў мне Лена Глагоўская так і жыве між двума гарадамі. Асноўнае месца пражывання — горад на ў электронным лісце В. Харужы. Балтыцы, галоўнае месца працы — Беласток...

Сніліся трывожныя сны — душы павернутых скрэблі па сцяне. Прабіраўся я туды ноччу — акірэчваў высокую і вострую жалезную браму, пераскокваў мігам першы і другі паверх...

Вось такія былі пачаткі "Нівы"

— 2 —

Размова з Георгіем ВАЛКАВЫЦКІМ.

- 1 лютага 1956 г. атрымалі Вы назначэнне на пасаду галоўнага рэдактара. Нефармальна гэту функцыю выконвалі Вы ад 1 студзеня. Сакратаром назначылі Міхася Баравіка (дырэктар Беластоцкай радыёстанцыі і адзін з заснавальнікаў "Беластоцкай газеты"), родам з Арэшкава. Пасля анонсу ў "Газеце" аб выпуску часопіса на беларускай мове рэдакцыю засыпалі лісты. Чаго чакалі беларусы і не толькі яны ў сувязі з "Нівай"?
- Пісаў А. Харкевіч: "Хай тыднёвік не кладзе ў галаву чытача формул і дэфініцый, хай не стараецца быць прарокам. Няхай артыкулы будуць арыгінальныя, жывыя, каб уздзейнічалі не толькі на думкі, але і на ўяўленні, і пачуцці. Няхай часопіс не толькі вучыць, заахвочвае і кіруе, але таксама спрыяе адчуванню прыгажосці жыцця, хай будзе мілым, жаданым адпачынкам пасля працы... Хай будзе даступным маладым паэтам, драматургам, пісьменнікам і г.д.". Будзем у будучым раіцца з чытачамі, але і іх першаму слову прыслухоўваўся я найпільней...
- 3 датай 11 лютага 1956 г. мелі Вы першы падыход, ужо не на макеце, другі пробны нумар выдрукавалі з датай 19 лютага, а праз тыдзень выйшаў спецыяльны, з'ездаўскі нумар. 26 лютага атрымалі яго дэлегаты ўстаноўчага з'езда Беларускага грамадска-культурнага таварыства.
- З'езд праходзіў у будынку Ваяводскага праўлення Таварыства польска-савецкай дружбы. Я, яшчэ, так сказаць, ананімны рэкдатар, углядаўся ў глядзельную залу і намагаўся па мінах, жэстах, спосабе гартання высветліць адносіны дэлегатаў да газеты.
- Вы на гэтым з'ездзе выступалі з дакладам. Той даклад Вы
 стварылі за ноч, паколькі даклад
 старшыні загадалі былі перарабіць. Сааўтарам злашчаснага даклада быў Піліп Кізевіч (ён вёў
 з'езд). За тую ноч знайшлі і новага старшыню, якім стаў Аляксандр Давідзюк. Праз тыдзень,
 з датай 4 сакавіка 1956 г., выйшла ў свет "Ніва".
- Былі мы аператыўныя. У першы нумар змясцілі не толькі абшырную справаздачу, але і скарочаны даклад. Надрукавалі і іншую дакументацыю: асабовы склад Галоўнага праўлення, прэзідыума і сакратарыята (праіснаваў толькі да ІІ з'езда), галоўнай рэвізійнай камісіі, пастановы...
- І "даніну часу" ліст "тав. Беруту". Паявіўся і ўслаўляючы з'езд ды светлы шлях верш Міколы Матэйчука...
- Прарокам не стаў, але, як бы не было, адкрыў дарогу на літаратурны палетак. Замыкаў нумар паклоннік Сонькі Залатаручкі Дзядзька Лявонь (Станіслаў Вагурка), адэсіт, які стаў адным з самых папулярных ніўскіх аўтараў.
- Усяго тады не хапала. Друкарня не мела беларускага шрыф-

ту, а рэдакцыя — друкавальнай машынкі з беларускім шрыфтам. Не было ўласнага транспарту, не было дзе жыць...

- Памяшканне для рэдакцыі атрымалі мы па Ваяводскім камітэце Фрону адзінства народа у "кругляку" па вуліцы Кілінскага 7/1, гаспадарылі ў трох пакоях. Выбіраў яго я з таварышам Ксёнжэ. Калі б не ён, наўрад ці наша газетная гонка стартавала б у вызначаны тэрмін.
- Друкарня ўкамплектавала шрыфт, друкавальныя машынкі раздабылі ў прыватнікаў. Як пайшла справа з жыллём?
- Мы знаходзілі розныя куткі, на вуліцы не начавалі. Мяне пад пагрозай суда выдварылі з партыйнай гасцініцы (цяпер асабняк ГП БГКТ). Прыдбаў я начное прыстанішча ў каморцы на гарышчы крыла былога місійнага касцёла на вуліцы Ліпеньскага маніфеста, 25. Потым той кінататр разабралі і зрабілі кіно "Сірэна".
- Дзень прыносіў больш светлыя думкі. Паявіліся пахвальныя артыкулы пра "Ніву" ў "Звяздзе", "Советской Белоруссии", прысылалі прыветлівыя лісты беларускія пісьменнікі... Рэдакцыю наведаў Пятро Глебка.
- Дні бадзёрылі і натхнялі. Наш рэдакцыйны паэт Андрэй Сошка стартаваў у красавіку першай падборкай вершаў, "Агафонам Аброткай" (з малюнкамі Юзафа Мазалеўскага) і сатырычнымі вершамі пад псеўданімам "Корань". У чэрвені падтрымаў нас студэнт Мікалай Красоўскі, у кастрычніку аб'явіўся талент маладога хлопца з Тарнопаля Уладзіміра Гайдука, у лістападзе адгукнуўся вершамі з Узбярэжжа рэпатрыянт Мікола Базылюк (Дварэцкі)...
- Той паэтычны актыў даў пачатак новаму літаратурнаму руху... Ды не кожны чытач быў прыязны.

- "Зязюленьку". Ад 1 мая планавалі рабіць мы літаратурныя ўкладышы, але нашых клопатаў не падзяляў наш выдавец *ZG RSW "Prasa"*, звяртаючы ўвагу на клопаты з паперай.
- Прыйшлося задавальняцца чытачам літаратурнымі рубрыкамі.
- Мы наладзілі сувязь з беларускімі пісьменнікамі і ўстановамі.
- Па запрашэнню Беларускага таварыства культурнай сувязі з заграніцай (БТКСЗ) пабывалі Вы тады ў Беларусі. Наведалі м.інш. Навагрудчыну, якая Вам памяталася з 1941 года, сустрэліся з беларускімі пісьменнікамі, м.інш. з Янкам Брылём, у Гродне з Міхасём Васільком...
- Паездка ў Беларусь адкрыла новыя перспектывы для нашай дзейнасці. 18 ліпеня Беласток наведала намесніца старшыні БТКСЗ. У БГКТ сустрэлася яна з прадстаўнікамі грамадскіх арганізацый і культурна-асветных устаноў Беласточчыны. Я прадставіў план культурнага абмену...
- У той час пачаўся набор на Кафедру беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта. Гэта была адна з пастаноў устаноўчага з'езда.
- Без практычнай падтрымкі мінскіх навукоўцаў ажыццявіць гэту пастанову ў вызначаны тэрмін было б немагчыма... На зыходзе верасня прымалі мы дэлегацыю БТКСЗ, былі сустрэчы ў ГП БГКТ, рэдакцыі, у Гарадку, у Белавежы...
- Там удзельнічала больш за 10 тысяч людзей. Людзі гарнуліся да беларускага.
- Была вельмі багатая частка, гульні, мастацкім калектывам госці ўручылі беларускія народныя ўборы і музычныя інструменты... Так. І з Беларусі паліліся лісты. Матыў адзін: людзі хочуць падпісацца на "Ніву" і ў Беларусі. Прыслалі свае вершы маладыя паэты Алег Лойка, Генадзь Бураўкін...
- I "Ніва" набывала напорыстасці і баявітасці.
- У нумары ад 21 кастрычніка (у гэты дзень закончыўся гістарычны VIII пленум ЦК ПАРП) патрабавалі мы беларускага прадстаўніцтва ў Сейме, праз тыдзень сталі будзіць ГП БГКТ: пара прачнуцца, сысці з высокіх крэслаў да людзей, разрагнуць працу, ажыццяўляць пастановы з'езда. Запатрабавалі неадкладна склікаць пленум. У падтрмыку прыйшоў Юрка Туронак з Варшавы, які звярнуў увагу на патрэбу гурткоў, змен у няправільнай арганізацыйнай структуры БГКТ: "ГП лягчэй слухаць не голасу мас, а чакаць інструкцыі ВК Партыі".
- Адправіліся беларускія паломнікі і да таварыша Веслава, каб дабіцца высвятлення нацыянальнай палітыкі ад цэнтральных улад. З прыкладамі фактаў варожай дзейнасці шавіністычных груп і паасобных беларусаненавіснікаў.
- На грабяні прыбойнага вала польскага Кастрычніка нямала было жоўтай каламуці...

(працяг будзе)

працяг бубзе) Гутарыла Міра Лукша

не, вы дрэнна думаеце

Нядаўна рэдакцыя "Нівы" атрымала пісьмо грм. Кірыла Самойлюка, які жыве ў вёсцы Падрэчаны ў Гайнаўскім павеце. Ён піша: "Я не разумею і дрэнна чытаю гэтую пядаўна вынайдзеную беларускую мову І вельмі дзівуюся, хто яе выдумаў

- Там нават не мясціўся ложак, спалі Вы на падлозе, на раскладзеным дываніку віцебскім падарунку. Лежачы, рукой даставалі да столі, якая наўскос раздзяляла каморку. Пры Вашым росце гэтае памяшканне мела сапраўды магільныя габарыты.
- Сніліся трывожныя сны душы павернутых скрэблі па сцяне. Прабіраўся я туды ноччу акірэчваў высокую і вострую жалезную браму, пераскокваў мігам першы і другі паверх... Караскаўся на самотнае гарышча па стромкай лесвіцы...
- Вось што пісаў Кірыла Самайлюк з вёскі Падрэчаны: "Я не разумею і дрэнна чытаю нядаўна вынайдзеную беларускую мову, і вельмі дзівуюся, хто яе выдумаў і нам, беларусам, накінуў"...
- Вера Леўчук, вядучы ў той час прапагандыст роднага, старалася ў сваім тэксце "Не, вы дрэнна думаеце" пераканаць малаверкаў. "Ніва" памагала вывучыць мову.
- Вучыцца мове трэба на добрым літаратурным тэксце. Ад другога нумара сталі мы друкаваць Брылёву

Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны прыклала намаганні, каб у Байнэце не толькі з'явілася магчымасць вучыцца дыстанцыйна, але і набыла папулярнасць...

http://adukacyja.org

Інтэрнэт упэўнена ўваходзіць ва ўсе сферы чалавечага жыцця. Ён не зважае на дзяржаўныя межы, палітычныя сістэмы, традыцыі і звычаі насельнікаў таго ці іншага закутка свету. Глабалізацыя адбываецца паўсюдна, а ў віртуальнай прасторы

яна становіцца ўмовай пашырэння

і абмену інфармацыяй.

Канешне, Байнэт (значыць, беларускі інтэрнэт) не ў ліку лідэраў не толькі распрацоўкі, але і выкарыстання магчымасцей "сусветнага павуціння". Аднак і тут бачныя вялікія зрухі ў больш шчыльным далучэнні да новых магчымасцей віртуальнай прасторы, адным з доказаў чаго з'яўляецца ўзніклы ў снежні 2005 года сайт "Беларускі адукацыйны партал", які месціцца па адрасе: http://adukacyja.org.

Назва сайта разам з эмблемай Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны (ТБМ) змешчаны ўверсе галоўнай старонкі, з чаго трэба разумець, што ТБМ прыклала намаганні, каб у Байнэце не толькі з'явілася магчымасць вучыцца дыстанцыйна, але і набыла папулярнасць. Робіцца гэта з дапамогай Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment — Модульны аб'ектна-арыентаваны дынамічны асяродак навучання), які дазваляе кожнаму чалавеку, дзе б толькі ён не знаходзіўся (галоўнае, каб быў камп'ютэр з выйсцем у Інтэрнэт), набыць веды.

Галоўная старонка мае мноства выйсцяў да іншых рубрык, але, каб на іх трапіць, абавязкова трэба прайсці ідэнтыфікацыю, альбо зарэгістравацца, што часцяком патрабуецца на сайтах, дзе вельмі важна справаздачнасць аб наведвальніках. У дадзеным выпадку ідэнтыфікацыя бясплатная, як, дарэчы, і онлайнкурсы, якія прапануюцца. Праўда, пакуль такіх не вельмі многа — па

сутнасці адзін, які тычыцца магчымасцей працы для навучэнцаў і выкладчыкаў у Moodle.

Рубрыкі на сайце падрабязна распавядаюць пра дыстанцыйнае навучанне ў Беларусі, яго развіццё, а кожны жадаючы запрашаецца да ўдзелу ў распрацоўцы беларускага Moodle.

На старонцы "Аб праекце" паведамляецца пра мэты, якія ставяць перад сабой распрацоўшчыкі і натхняльнікі "Беларускага адукацыйнага партала". Сярод іх — пашырыць веды пра тэхналогіі дыстанцыйнага навучання; навучыць беларускіх выкладчыкаў карыстацца праграмным асяродкам Moodle; распачаць стварэнне навуковай электроннай базы даных (бібліятэкі) на беларускай мове для шырокага выкарыстання ў навучальным працэсе і заахвоціць навучальныя ўстановы выкарыстоўваць метады дыстанцыйнага навучання ў адукацыйным працэсе.

Рубрыка "Гісторыя развіцця беларускага Moodle" пакуль не працуе, але больш-менш даведацца аб тым, хто ўжо пачаў у Беларусі вучыць на адлегласці, можна на старонцы "Стан сучаснай дыстанцыйнай адукацыі". Такіх устаноў каля дзесятка, праўда, у ліх ліку чамусьці няма гіперспасылкі на сайт зачыненага лукашэнкаўскай уладай Еўрапейскага гуманітарнага універсітэта, які прадастаўляе магчымасць дыстанцыйна вучыцца ў ім сваім студэнтам-завочнікам.

Набываць веды сёння значна лягчэй і ў той жа час значна цяжэй, чым у мінулым. Магчымасцей многа і з кожным годам іх колькасць расце, адпаведна зніжаецца і кошт карыстання такімі паслугамі. Але, як паказвае практыка, жаданне нават бясплатна вучыцца ўзнікае далёка не ў кожнага.

Уладзімір Лапцэвіч

У намінацыі "асоба года" не было роўных Уладзіміру Самсонаву. Ён трэці раз за кар'еру стаў чэмпіёнам Еўропы па настольным ды выйграў яшчэ шэраг іншых турніраў...

Беларусь, беларусы...

На кані ў год пеўня

Напрыканцы кожнага месяца мы прадстаўлялі лепшых беларускіх спартоўцаў канкрэтнага каляндарнага перыяду. У першым выпуску 2006 года прапануем версію найбольш цікавых падзей і дасягненняў айчыннага спорту ў мінулым годзе. У спорце, як і ў кожнай праяве жыцця, не бракуе сумных з'яў, момантаў расчаравання, хвілін адчаю. Але перад навагоднімі святамі спынімся выключна на станоўчых рэчах і адзначым тых, хто ў год пеўня "быў на кані".

У намінацыі "асоба года" не было роўных Уладзіміру Самсонаву. Мала таго, што ён трэці раз за кар'еру стаў чэмпіёнам Еўропы па настольным тэнісе, але выйграў яшчэ шэраг іншых прэстыжных турніраў. Самсонаў даў яшчэ ўсяму спартыўнаму свету прыклад высакароднасці і атрымаў адмысловы прыз за чэсную гульню!

Вяртаннем года смела можна назваць выхад на старты заплываў пасля працяглай дыскваліфікацыі Аляксандры Герасімені. Нібы і не было перапынку! Маладая дзяўчына адразу ж здолела заваяваць (адзіная з Беларусі) бронзавы медаль чэмпіянату кантынента "на кароткай вадзе", які прайшоў у снежні.

Самую вялікую калекцыю медалёў сабрала канькабежка **Анжаліка Кацюга** — 16 медалёў з 25 магчымых на апошнім Кубку свету! Завочна параўнацца з ёй можа толькі веласіпедыстка **Наталля Цылінская**, якая, выступаючы на трэку, выявіла майстэрства і клас года. Цылінская стала чэмпіёнкай свету ў гіце і выйграла шмат медалёў на іншых спаборніцтвах.

Прымай года назавем **Кацярыну Карстан.** Каралева акадэмічнага веславання трэці раз стала чэмпіёнкай свету. Без перабольшвання можна

сцвярджаць, што Хадатовіч-Карстан — самая значная з'ява беларускага суверэннага спорту.

Найбольш уражвальным рэкордам года стаў кідок молата Іванам Ціханам на 86,73 метра. Гэта другі вынік у гісторыі гэтага віду спорту і толькі на сантыметр менш сусветнага рэкорду, які трымаецца ўжо 19 гадоў! Да ўсяго Ціхан, пасля бліскучай перамогі на чэмпіянаце свету, стаў самым тытулаваным беларускім лёгкаатлетам у гісторыі і напэўна будзе названы лепшым спартоўцам Беларусі 2005 года.

Прагрэсам года сталі выступленні стаеркі Вольгі Краўцовай. На дыстанцыі 5 тысяч метраў яна некалькі разоў абнаўляла рэкорды краіны і стала адной з нямногіх еўрапеек, што належна змагаліся з манаполіяй прадстаўніц афрыканскага кантынента.

Перавагай года можна акрэсліць выступы штурхальніцы ядра Надзеі Астапчук — роўных ёй у свеце летась папросту не было. Пацвярджэннем таму тытулы чэмпіёнкі Еўропы ў залах, чэмпіёнкі свету і пераможцы Кубка свету.

Лепшай мужчынскай камандай года стала беларуская чацвёрка весляроў на байдарках, якая перамагла і на чэмпіянаце кантынента і на першынстве свету. Калі ж казаць агульна, то многія жаночыя беларускія каманды выступалі ў цэлым куды больш паспяхова мужчынскіх. А найбольш яркім жаночым калектывам стаў квартэт спрынтэрак, які на чэмпіянаце свету заваяваў бронзавы медаль у эстафеце 4 па 100 метраў. Гэтае дасягненне стала і найпрыемнейшай сенсацыяй. Прадстаўнікі гульнёвых відаў звышгучнымі перамогамі не парадавалі. Будзем чакаць такіх вікторый у 2006 годзе. З Новым спартовым годам!

Уладзімір Хільмановіч

БНФаўскія дзеткі

— А чаму б нам не зрабіць для нашых дзяцей свята? — задумліва і ляніва спытаўся Кастусь у старэнькага партыйнага камп'ютэра, які ўжо паўгадзіны не мог загрузіцца, і таму хіба "загрузіў" новымі ідэямі галаву свайго гаспадара. — Новы год. А мы за палітычнымі справамі зусім пра дзяцей забыліся. Круцімся ў сваім асяродку, а нашы дзеці нават незнаёмыя паміж сабой.

Камп'ютэр нічога не адказаў на гэты крык чалавечай душы, толькі мігануў запыленым маніторам і зусім "здох". Затое не пазбаўлены гумару, заўсёды вясёлы Яўген, які сядзеў за паперамі ў другім куце партыйнага офіса БНФ з ахвотай і звыклай для яго жартаўльвасцю весела падключыўся да развагаў.

— Дзеці гэта такія маленькія, паскудныя чалавекападобныя істоты, якія вераць у Дзеда Мароза і лічаць, што на Новы год ім увесь свет павінен рабіць падарункі. Ты іх маеш на ўвазе? Такіх падобных на нас стварэнняў, толькі меншых па некалькіх крытэрыях. Па росту, подласці, хцівасці, сквапнасці, зайздрасці, кар'ерызме і імкненні да супрацьлеглага полу. — Не прыдурвайся, Яўген, я сур'ёзна, — нечакана для сябе і сам зацікавіўся сваёй ідэяй Кастусь. — Здымем залу, паставім ёлку, запросім усіх сяброў нашай партыі разам з іх сем'ямі, і абавязкова з дзецьмі, на святкаванне Новага года. Прызначым каго-небудзь Дзедам Марозам, купім для дзяцей падарункі...

— Я нават ведаю што. Кожнаму чырвонага каня, срэбныя латы і шчыт з крыжам Еўфрасінні Полацкай.

– Гэта для нас. А для дзяцей цукеркі, весялосць і шчаслівае дзяцінства. Самае галоўнае зрабіць для іх вясёлы вечар, каб ён ім запомніўся на ўсё жыццё. Гэта мы, дарослыя, толькі "Жыве Беларусь!" ды "Жыве Беларусь!" А маленькім дзеткам гэтага яшчэ, на жаль, не зразумець. Як падрастуць, тады мусяць ісці нашым патрыятычным шляхам. А зараз гэтыя наіўныя маленькія чалавечкі ні халеры ў палітыцы не разбіраюцца. Таму трэба зрабіць усё, каб і дарослыя не сапсавалі вечарыну палітычнымі размовамі. Трэба на ідэалогію накласці на гэты вечар табу. Усё для дзяцей. Вось толькі не ведаю, што за персанаж павінен у нас быць: Дзед Мароз, Санта-Клаўс ці Святы Мікола.

— Сапраўды важнае пытанне, — ужо больш сур'ёзна ўспрыняў ідэю свята для дзяцей Яўген. — Ты праўду казаў, што

дзеці малыя і пакуль што ні ў чым не разбіраюцца. Прыйдзецца доўга тлумачыць хто такі Святы Мікола. У школах і дзіцячых садочках толькі вобраз Дзеда Мароза кшталтуецца. Яны да гэтага прывыклі, то хай так і застаецца.

— На жаль, так, — уздыхнуў аўтар геніяльнай (на яго думку) навагодняй ідэі. — Мы ж за сваім змаганнем зусім уласных дзяцей закінулі. На іх, на галоўнае што ёсць у жыцці, часу не хапае. А яны ўжо прывыклі да таго, што бацькі вечна няма ў хаце. То на пасяджэнні, то на выбарах, то на мітынгу, то ў турме... Калі ім растлумачыць свае ідэі, расказаць што такое "Жыве Беларусь" і хто такі Святы Мікола... Таму не будзем ім псаваць вечара падобнымі завіхрэннямі, а зробім усё так, як у іншых людзей. Проста, весела і без ідэалогіі. А ты, Яўген, і будзеш Дзедам Марозам. Толькі зайшоўшы ў залу не крыкні "Жыве Беларусь!", а скажы: "З Новым годам вас, дзеткі".

Рыхтаваліся да гэтага вечара ўсе вельмі сур'ёзна, як да гвалтоўнага захопу ўлады. Канспірацыя была на вышэйшым роўні. Галоўная ўвага — на дзяцей. Ніякіх сваіх ідэалагічных і палітычных размоў. Толькі навагодняя тэматыка. А дзеці адаптаваліся да новага асяродка вельмі хутка. Іх не здзівіла, што тут усе, да апошняга чалавека, размаў

лялі па-беларуску. Зусім не так, як у іх школках і дзіцячых садочках, дзе нават на занятках па беларускай мове размаўляюць па-руску. Яны цешыліся новай кампаніяй, святам і чакалі, як усе дзеці свету ў гэты вечар, цуда. Але сапраўдны цуд убачылі толькі іх бацькі.

— Добры вечар, дзеці, — пабарабаніўшы палкай аб падлогу прывітаўся праз наклееную бараду, пераапрануты Дзедам Марозам, Яўген. — А вось і я, ваш Дзед Мароз!

— Глядзіце, Святы Мікола прыйшоў, — паказала на Яўгена пальцам маленькая дзяўчынка з бантамі на косах, і дзеці прыліплі да яго з усіх бакоў, як таўстун да куфля піва.

Яўген так разгубіўся, што ў вобразе Дзеда Мароза БНФаўскія дзеці распазналі Святога Міколу, што, нечакана для сябе, замест падрыхтаванага па сцэнарыі свята "З Новым годам" гучна ляпнуў:

— Жыве Новы год!!!

У прысутных бацькоў аж вочы на лоб палезлі. А дзеці ні кроплі не збянтэжыліся.

— Жыве Беларусь! — весела адгукнуліся яны. — Жыве Вечна!

А дзяўчынка з бантамі на косах прымусіла Яўгена нахіліцца і шэпатам, на вуха, спыталася:

— Святы Мікола, скажыце, а дзе Снягурачка?

Генрых Зпадашмянскі

Таемнае мінулае Спічкоў

У Спічкі падаюся з Парцава. Дарога перасякае чыгунку, што калісь спалучала Бельск з Гайнаўкай. Рэйкі ўжо прыкрыла пустазелле і сам чыгуначны насып астаецца нашчадкам такой жа памяткай руплівасці продкаў, як і яшчэ ранейшыя курганы. Заміж гудкоў паравозаў і грукату колаў аб рэйкі гудуць на ветры толькі правады нямых чыгуначных тэлефонаў.

Перад Спічкамі бачу старыя могілкі, на якіх тры помнікі з эпітафіямі з не надта адлеглага часу і некалькі старых-старых пахілых каменных стэлаў. І пытанне: што такое здарылася, што людзі тыя могілкі пакінулі...

У пачатку вёскі каменны крыж з пачатку мінулага стагоддзя; звыш стогадовы крыж сцеражэ спічкоўскую вуліцу і з другога канца. З вуліцы добра бачацца сляды людской актыўнасці на выпаўшым некалькі гадзін раней снезе; на палове панадворкаў іх не відаць ды і відавочныя кволыя...

Пасярэдзіне Спічкоў высіцца драўляны крыж з напісанай на металічным паяску датай: 1868 год. Калі прыглядаюся гэтаму незвычайнаму помніку даўнасці, з суседняга панадворка выходзіць да мяне мужчына сярэдняга ўзросту. Жыве ён у Бельску, а ў сваю вёску прыязджае даглядаць, бадай, вепрука. Інфармуе мяне, што калісь на вёску напала зараза і людзі той крыж выканалі за адну ноч: высеклі, абцясалі і паставілі. Крыж сасновы, перакладзіна накрыта бляхай, аснова стаіць на металічных стрыжнях, упушчаных у зямлю.

У адказ на пытанне пра могілкі мой субяседнік паціскае адно плячамі. Пытаю пра солтыса.

— Пад тым *тапалём*, што на канцы вёскі, трэба пайсці налева, там ён жыве.

Солтыса, аднак, няма дома. Солтысіха інфармуе, што паехаў да лекара, а сама яна пра вёску не надта многа можа сказаць. Рэкамендуе мне суседзяў.

Заходжу ў хату аднаго з іх. Гаспадара няма дома.

Пушоў вэпрука колоті, — інфармуе ягоная жонка, дадаючы да гэтай інфармацыі нумар хаты, у якую падаўся яе муж.

Я, хаця вельмі зацікаўлены гэтым спічкоўскім старажылам, не пакарыстаюся дакладным адрасам, дадзеным ягонай жонкай, бо для калоння вепрука найменш патрэбны няпрошаныя госці. Гэта не толькі вытворчы працэс, але і свайго роду рытуал, які патрабуе пасвячоных для гэтага асоб. Пры такой нагодзе прысутныя раскрываюць перад сабою душы, а пры сённяшнім апусташэнні вёскі гэта вельмі рэдкая нагода, гэта свайго роду вялікае свята, якога нельга прафанаваць, як споведзі.

Чарговага магчымага размоўцы таксама няма дома, таксама падаўся да іншага вяскоўца. Прабую нечага даведацца ад гаспадыні, бо ж кабеты найчасцей асвядомлены ва ўсіх вясковых тайнах, але яна адбіваецца нецікавасцю да іх, запрацаванасцю. Кіруе мяне да чарговага чалавека, які можа нешта ведаць пра мінулае вёскі, бо, дадае, на тых могілках, што мяне цікавяць, пахаваны ягоны бацька.

Мой новы суразмоўца таксама вельмі стрыманы. Ягоны бацька загінуў у час абстрэлу вёскі ў час баёў у 1944 годзе. Загінула тады яшчэ дзве асобы і паколькі з-за перастрэлкі немагчыма было занесці іх на новыя могілкі, пахавалі іх на старых.

Пазней даведаўся я, што адступаючыя немцы затрымаліся ў Спічках, а ў Тапчыкалах ужо былі рускія. І немцы танкамі ад Спічкоў наступалі на рускіх, а рускія адбіваліся. І так згарэлі цэлыя Тапчыкалы і больш за палову Спічкоў, з боку Парцава. А старыя могілкі закрылі даўно-даўно, бо яны паблізу лугоў і падыходзіла пад іх вада.

Спічкі падпарадкаваны Арлянскай гміне. Да лекара трэба даставацца ў Орлю. Найчасцей у гмінны цэнтр спічкоўцы падаюцца на веласіпедзе. Славутыя арлянскія асфальтоўкі войта Міхала Іванчука да Спічкоў не сягнулі. Адзін з маіх суразмоўцаў пракаментаваў гэта, што войт клаў асфальт толькі "сваім". А ў Спічкі нават жвіроўкі не зрабіў; яе праклалі пры іншым войце. Апошнім часам войт абяцае і сюды асфальт пракласці, абяцае.

У Спічках пустуе амаль палова хат, другую палову насяляюць пераважна пенсіянеры. Толькі чатырох вяскоўцаў гаспадарыць: адзін вырошчвае гародніну, адзін збожжа, адзін гадуе свіней і адзін — кароў; іхнія хаты крыху выдзяляюцца на фоне вёскі. Многія хаты традыцыйныя, аздобленыя прыгожымі навугольнікамі і падстрэшнікамі. Прыгожая вёска.

Аляксандр Вярыцкі

Праца ў нашай рэдакцыі

злучыла б у сваіх умеласцях некалькі досыць вузкіх спецыяльнасцяў. Ідэальны вобраз той асобы быў бы больш-менш такі:

- нявымушанае валоданне беларускай мовай у размове і пісьме (рэдакцыя-адладка чужых тэкстаў),
- камп'ютэрнай апрацоўцы графікі, тэксту, дызаине кніг і часопісау ды загатоўцы гэтых матэрыялаў для паліграфічнага працэсу,
- веды і практычныя ўмеласці па настройцы і адміністраванні камп'ютэрнай сеткай (Linux+Windows),
- праграміраванне DHTML/PHP/ Perl.

Мэта пошуку — прывучэнне да працы ў толькі што названых галі-

Наша рэдакцыя шукае асобу, якая нах і канчаткова... рэальная праца ў нашай рэдакцыі.

Адзначым яшчэ раз, што пералічаныя тут якасці складаюць ідэальны вобраз, а жыць жа даводзіцца ўсім нам у часамі наскрозь скарабачаным свеце, у якім пошук ідэалаў — усё больш складаная праблема. Та-— веды і практычныя ўмедасці па му гэты ідэальны вобраз застаецца нашым светлым пажаданнем, а не жалезным прынцыпам, паводле яко га будзем адбіраць кандыдатаў.

Кандыдату на пачатак дастаткова будзе акуратна задаволіць хаця б палову нашых пажаданняў з улікам валодання беларускай мовай. Усяго астатняга будзе магчымасць давучыцца тут. Пажаданы ўзрост: 20-30 гадоў; неабходна: польскае грамадзянства.

Асновай для запрашэння Вас у рэдакцыю на перамовы будзе выкананне наступнай задачы:

- згрузіце сабе названыя ў канцы тэксту рэсурсы — будзе гэта здымак-два і тэкст у некалькіх кавал-
- ідэнтыфікуйце графічныя фарматы здымкаў і, магчыма, ачысцце іх ад непатрэбшчыны,
- ідэнтыфікуйце фарматы файлаў з тэкстамі ды кадыроўкі тэксту, злучыце ўсе кавалкі ў адзін тэкст,
- выпраўце ў тэксце магчымыя птарныя і сінтаксічныя памылкі,
- зрабіце з гэтых матэрыялаў дызайн у выглядзе адной старонкі фармату A-4 ($210 \times 297 \text{ мм}$),
- на другой старонцы такога ж фармату зрабіце дызайн даведкі пра сябе — у яе як мінімум павінны ўвайсці Вашы кантактныя даныя ды шчырая характарыстыка Вашых ведаў у названых ва ўступе галінах,

— канчатковы дызайн гэтых абедзвюх старонак заключыце ў PDF-файл разумных памераў (не болей 100 КВ) і дашліце нам па электроннай пошце.

Калі Вы дачыталі да гэтага месца і ўсур'ёз думаеце пра працу ў нас, задачу выканайце шчыра і самастойна. Калі ў Вас узніклі якія-небудзь сумненні або пытанні наконт прачытанага тут, Вам трэба іх вырашыць самастойна. Ваша магчымая праца ў нас будзе палягаць у тым, што пытаць "Як зрабіць тое ці сёе?" будуць менавіта ў Вас, а Вам параіцца, часцей за ўсё, не будзе з кім...

Вашых лістоў чакаем тыдзень, пачынаючы з даты гэтага нумара. Поспеху і... да сустрэчы тут.

(ам)

Рэсурсы:

- http://niva.iig.pl/temp/fota.zip
- http://niva.iig.pl/temp/teksty.zip

Hiba

PL ISSN 0546-1960

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка

Старшыня: Яўген Вапа. Адрас рэдакцыі: 15-959 Białystok 2, ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149. Тэл./факс: (+48 85) 743 50 22. **Internet**: http://niva.iig.pl/ E-mail: redakcja@niva.iig.pl

Zrealizowano przy udziale wsparcia finansowego Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Галоўны рэдактар: Яўген Вапа.

Намеснік гал. рэдактара: Віталь Луба. Сакратар рэд.: Аляксандр Максімюк. Рэдактар "Зоркі": Ганна Кандрацюк-

Публіцысты: Міхась Андрасюк, Мікола Ваўранюк, Аляксандр Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярубская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шафран-Асташэвіч.

Канцылярыя: Галіна Рамашка. Камп'ютэрны набор: Яўгенія Палоц-

Друкарня: "Orthdruk", Białystok. Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstów nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie

Prenumerata: 1. Termin wpłat na prenumeratę na II kwartał 2006 r. upływa 5 marca 2006 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe

ponosi odpowiedzialności.

na terenie woj. podlaskiego i oddziały "Ruch" na terenie całego kraju.

2. Cena prenumeraty na II kwartał 2006 r. wynosi 26,00 zł.

3. Cena kwartalnej prenumeraty z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 120,00; pocztą lotniczą Europa — 133,00; Ameryka Płn., Płd., Środk., Afryka, Azja, Australia — 147,00. Wpłaty przyjmuje "RUCH" S.A., Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa, Pekao S.A., IV O/Warszawa, Nr 68124010531111000004430494.

4. Prenumeratę można zamówić w redakcji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 3,50 zł, a kwartalnie — 45,50 zł; z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 4,70 (kwartalnie — 61,10), pocztą priorytetową: Europa — 5,90 (76,70), Ameryka Płn., Afryka — 6,60 (85,80), Ameryka Płd., Środk., Azja — 7,40 (96,20), Australia — 9,60 (124,80). Wpłaty przyjmuje Rada Programowa Tvgodnika "Niwa", Białystok, ul. Zamenhofa 27, nr konta BPH PBK SA Oddział w Białymstoku 77 1060 0076 0000 4011 5001 5504.

Ёсць, а няма

11 снежня 2005 г. чыгунка ўвяла новы расклад язды цягнікоў. Беластоцкія СМІ надрукавалі яго два дні да яго ўступлення ў сілу. Чарамшане ўздыхнулі з палёгкай. Скончыўся кашмар. У Беласток будуць ездзіць на сучасным рэйкавым аўтобусе, з кандыцыянерам! Скароціцца час падарожжа. Віцэ-маршалак Ян Камінскі канстатаваў у тэлебачанні: "Гэта першы, але не апошні аўтобус гэтага віду. Наступны атрымаем у сакавіку. Дазволіць гэта паменшыць дэфіцыт перавозчыка". Дырэктар Падляшскага прадпрыемства рэгіянальных перавозаў Роберт Навакоўскі заявіў наступнае: "Зараз дэфіцыт складае суму 12 млн зл. Маршалкоўская ўправа прапануе 8 млн зл. Калі не знойдзем кампрамісу, дык ад 1 красавіка вымушаны будзем адмяніць курсіраванне цягнікоў на некаторых лініях".

А што можна сказаць аб апошнім раскладзе язды? На маю думку, гэта асечка чыгуначных начальнікаў. Прыклад першы збоку. На лініі Чаромха — Беласток павінна курсіраваць тры пары цягнікоў, г.зн. тры з Чаромхі ў Беласток і столькі ж у адваротным напрамку. У "Кур'еры паранным" было напісана адно, а на станцыі ў Чаромсе — другое. Аказваецца, няма цягніка Беласток - Седльцы а 14.39. Як рашыць гэтую галаваломку? Чаму ПКП перадае непраўдзівыя даныя для СМІ?

І чарговая справа. Чарамшанам прызначана тры раннія цягнікі ў прамежках двух гадзін. Каму яны патрэбны? Два першыя, безумоўна, патрэбныя, для даезду на працу чыгуначнікам у Беласток (4.30) ды школьнай моладзі (6.40). А каму прызначаецца цягнік а 7.33? Каму залежала адмяніць поезд а 14.39? Калі верыць надрукаванай інфармацыі ў газетах, дык гэты прамы цягнік Беласток — Седльцы даўным-даўно курсіраваў і лічыўся адным з больш рэнтабельных, бо спалучаў два сумежныя ваяводствы: Мазавецкае з Падляшскім. Гэтым цягніком карысталіся жыхары Сямятыцкага павета, як і студэнты з-за Буга. Не магу зразумець, чаму дырэктар Навакоўскі намагаецца шкодзіць чарамшанам. Няўжо рэалізуе сцэнарый на-

пісаны раней дырэктар Галінай Кужынай, які зводзіўся да ліквідацыі лініі Чаромха — Беласток? Зараз збіраюцца подпісы пад пратэстам сярод чаромхаўскіх чыгуначнікаў ды працаўнікоў даязджаючых на працу з Бельска-Падляшскага ў Беласток, каб паправіць недасканалы расклад язды. Затым варта задумацца над асноўнай справай: ці Падляшскаму прадпрыемству рэгіянальных перавозаў у Беластоку залежыць на кліентах, ці не. Калі так, дык кіраўнікі адказныя за чыгуначны транспарт у нашым рэгіёне неадкладна павінны дапасаваць рух цягнікоў так, каб задаволіць патрэбы грамадскасці і гмінных самаўрадаў.

Уладзімір Сідарук

За калаўроткам — Ларыса Болбат

Пралля

Зіма. Доўгія ночы, кароткія дні. У доўгія вечары вясковыя жанчыны звычайна займаліся прадзеннем ільну або воўны, каб пасля з пражы выткаць палатно ці прыгожыя дываны. Гэтая традыцыя ў некаторых вёсках надалей жывая, напрыклад, у Лешуках Нараўчанскай гміны. Тут жанчыны-майстрыхі на працягу многіх гадоў мінулага стагоддзя амаль у кожнай хаце зімой ставілі кросны, на якіх у пераборы ткалі дываны. Пасля імі ўпрыгожвалі свае дамы, перадавалі дочкам у пасаг, прадавалі.

Сёння калаўротак ці кросны рэдка можна сустрэць у вясковай хаце. Нядаўна мне пашанцавала пабываць у Яна і Ларысы Болбатаў містычны. Апека планет на кожным у Лешуках, калі гаспадыня прала • кроку, нагоды, упэўненасць, рашувоўну. Прыглядаўся я праллі з вялікім захапленнем ды дзіваваўся ухоп рэфлексу прынясе страту. Найейнаму майстэрству, калі ў яе змо- 🖟 лепшы месяц — верасень, будзь асраных працай на гаспадарцы руках, • цярожны ў сакавіку. між пальцамі, з тоўстай кудзелі воўны роўненька звівалася нітка. • можа перш за ўсё ў фінансах. Не бу-У Ларысы Болбат захоўваюцца ўсе дзе нагод для клопатаў. Будзе спаткацкія прылады і калі будзе та- • койна, гарманічна, хоць без выбукая патрэба, яна ў любы момант хаў поспеху. Больш ініцыятыўнасзможа выткаць дыван або прыго- • ці. Ты — каваль свайго лёсу. Выбіжую радзюжку.

Тэкст і фота Віктара Буры •

Адгаданка Шыфраграма

Літары адгаданых слоў, перанесеныя згодна з іх парадкавымі нумарамі ў клеткі роспісу, складуць рашэнне — афарызм Вальтэра.

- 1. збожжа на конскі ласунак = _ 6 _ 3 _ 2 _;
- 2. вялікая выспа, якая ад усходу прымыкае да кантынентальнай Грэцыі = 9 4 12 16 13 ;
- 3. мястэчка між Лідай і Валожы- $\text{Ham} = 21 \ _ \ 22 \ _ \ 20 \ _;$
- 4. над зямлёю = 31 _ 33 _ 30 _ 5. апостал, які тройчы адрокся ад
- Xрыста = 25 $_$ 24 $_$ 27 $_$ 28 $_$; 6. майстар не ўсе рукі = $14 _ 15 _$
- 7. разумная аснова, лагічнае значэнне = 5 _ 29 _ 18 _ 23 _;

Сярод чытачоў, якія на працягу • ў верасні. месяца дашлюць у рэдакцыю пракніжныя ўзнагароды.

Адказ на адгаданку з 47 нумара

Дуга, жоўць, мёд, Ной, Об, пані, рысора, сена, сцяг, Тамбоў, чума, Юта, янычар.

і сорам днём.

Аляксандру Дабчынскаму з Беласто- • будзь асцярожны ў жніўні. ка і **Лявону Федаруку** з Рыбалаў.

2006 год

Баран (20.03. — 19.04.) Знакамітыя весткі! Спакайней. Карысці для кішэні і сэрца. Поспех не мусіць вязацца з шумам вакол твае асобы. Важнейшае — унутранае задавальненне і пачуццё мэты. Найлепшы — снежань, будзь асцярожны ў сакавіку.

Бык (20.04. — 20.05.) Аўра над тваёй галавой — зменная. Непрадбачаныя перашкоды. Высновы і досвед — вынік жыццёвых спроб і тэстаў — неацэнны капітал. Найлепшы месяц — студзень, будзь асцярожны ў лістападзе.

Блізняты (21.05. — 21.06.) Маеш многа шчасця, справішся ў цяжкіх сітуацыях, можаш сягнуць па лаўры. Не бараніся ад змен. Планы не заўжды рэалізуюцца па сцэнарыі. Упартасць, неэластычнасць вядуць да крызісу. Найлепшы месяц — кастрычнік, будзь асцярожны ў сакавіку.

Рак (22.06. — 22.07.) Знакамітая кан'юнктура. Крэатыўнасць, падарожжы, развой — новыя магчымасці. Калі хочаш быць шчаслівы — не адварочвайся за сябе. Мабілізуйся, добры час не прапускай праз пальцы. Найлепшы месяц — студзень, будзь асцярожны ў кастрычніку.

Леў (23.07. — **22.08.)** Планеты крэсляць на небе вельмі складаныя ўзоры, год не будзе бестурботны і лёгкі. Рабі на тваю думку найлепшае. Не ідзі лёгкім шляхам, не шукай павярхоўных развязак. Найлепшы месяц снежань, будзь асцярожны ў ліпені.

Дзева (23.08. — 22.09.) Год аптычасць. Будуць сітуацыі, калі неда-

Шалі (23.09. — 22.10.) Юпітэр парай разумна, асабліва ў фінансах. Найлепшы месяц — кастрычнік, будзь асцярожны ў студзені.

Скарпіён (23.10. — 21.11.) Складаны год, поўны супярэчлівасцей. Трымай вужа ў кішэні. Паводзь сябе асцярожна, бо прапусціш шанцы каля носа. Інтэграцыя асобы. Найлепшы месяц — лістапад, будзь асцярожны ў лютым.

Стралец (22.11. — 21.12.) Завершыш мінулагоднія планы. Новыя выклікі. Калі рэалізацыя ідэі будзе марудная, запаволь тэмп. Год падрыхтовак да поспеху. Добры сне-• жань, будзь асцярожны ў сакавіку.

Казярог (22.12. — 19.01.) Выкінь са слоўніка песімізм, паразу, псіха-8. чыгуначны вузел між Бранскам 🖁 ванне. Вызначы мэту. Не адкладвай і Гомелем = 1 _ 10 _ 11 _ 17 _ 26 _. • нічога на лепшы час — ён прыйшоў. (ш) Добры студзень, будзь асцярожны

Вадалей (20.01. — 18.02.) Прыпывільныя рашэнні, будуць разыграны • ніся, завядзі парадак у жыцці. Будзь асцярожны ў дзеяннях. Магчымы ўплыў сектаў і таму падобных. На трактуй лёгка дробязей. Найлепшы — люты, будзь асцярожны ў чэрвені.

Рыбы (19.02. — 19.03.) Спрыяльны клімат для жыццёвых планаў. Рашэнне: Асцерагайся даўгоў, бо • Многа інспіруючых неспадзяванак. яны памнажаюць турботы ноччу Можаш ставіць усё на адну карту. Жыццё — як казіно, часам скажы: Кніжныя ўзнагароды высылаем хопіць, бо прайграеш. Добры — май,

Агата Арлянская

